

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 08.02.2018, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:01 Relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (494 SE) teine lugemine

2. 12:03 Riigikogu otsuse "Eesti Vabadussõjalaste Liidu ja sellega seotud isikute ning organisatsioonide rehabiliteerimisest" eelnõu (552 OE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu! Kui me saame sumina natuke vaiksemaks, saame alustada Riigikogu täiskogu VII istungjärku 4. töönädala neljapäevast istungit. Nagu ikka istungi alguses, on igaühel võimalus üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun! Eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole.

Enne kui me läheme kohaloleku kontrolli juurde, palun teie tähelepanu. On edasi anda üks teade.

Nimelt, täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Eesti-Rumeenia parlamendirühma asutamiskoosolek, mille on kokku kutsunud Terje Trei. Nii et otsige peale istungi lõppu üles Terje Trei, et moodustada Eesti-Rumeenia parlamendirühm.

Aga nüüd kohaloleku kontroll.

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget, hetkel on eemal 25 Riigikogu liiget.

1. 10:01 Relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (494 SE) teine lugemine

10:01 Aseesimees Hanno Pevkur

Läheme tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 494. Teise lugemise ettekande teeb õiguskomisjoni aseesimees Uno Kaskpeit. Palun!

10:02 Uno Kaskpeit

Härra eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Annan ülevaate relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 494 teisest lugemisest. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 11. septembril eelmisel aastal. Esimene lugemine toimus eelmise aasta 27. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 18. oktoobril. Kokku esitati õiguskomisjonile 34 muudatusettepanekut, kuid töö käigus tekkisid õiguskomisjonil ja ka veel muud muudatusettepanekud, nii et kokku tuli neid 46. Õiguskomisjon arutas eelnõu enne teist lugemist viiel istungil: 7. novembril, 15. jaanuaril, 22. jaanuaril, 23. jaanuaril ja 5. veebruaril. Nii et annan nüüd lühikese ülevaate sellest pikast arutelude käigust.

Eelmise aasta 7. novembril vaadati kõigepealt üle muudatusettepanekud ja toimus lihtsalt arutelu. Otsuseid kui selliseid ühegi muudatusettepaneku kohta vastu ei võetud ja otsustati jätkata arutelu järgmisel komisjoni istungil.

Järgmine istung toimus 15. jaanuaril. Sinna olid kutsutud Siseministeeriumi korrakaitse- ja

kriminaalpoliitika osakonna nõunik Marju Aibast ning Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna juhtivkorrakaitseametnik Teo Niklus. Kõigepealt vaadati läbi Siseministeeriumi esitatud kolm ettepanekut, neid arvestati täielikult ja mindi edasi. Neljas ettepanek puudutas gaasipihustit, gaasipüstolit ja gaasirevolvrit. Arutelu käigus jäeti see arvestamata, selle poolt oli enamuse ja 3 liiget olid vastu. Üldiselt venisid need istungid päris pikaks. Ma ei puuduta kõiki nende esimeste istungite punkte, muidu me istume siin kella kaheni. Ka sellel istungil mitmeid otsuseid vastu ei võetud, paljudes punktides jäeti ministeeriumile aega oma seisukoha väljakujundamiseks ning lükati arutelu ja otsustamine järgmisesse istungisse. Ma lähen vaikselt edasi.

Suur arutelu tekkis summutite üle. Mitmed küsimused lükati edasi, sest komisjonil ei olnud ülevaadet. Tekkis küsimus, millistes riikides on üldse summutid lubatud. Siseministeerium andis kahe istungi vahel komisjonile väikese ülevaate, millistes riikides on need lubatud. Meie lähiriigis Lätis on summutid lubatud üksnes pikkadel tulirelvadel jahipidamise eesmärgil. Siis toodi välja Prantsusmaa, kus puudub regulatsioon ning summuteid on võimalik soetada ja omada ilma relvaloata. Saksamaal on summutid teatud piirkondades lubatud, neid võib kasutada jahimaal, näiteks Baierimaal, seal, kus on aktiivsem jahitegevus. Soomes käsitatakse summuteid tulirelva osana, nende omamine ja valdamine on lubatud relvaloa alusel. Taanis on see ka lubatud üksnes loa alusel.

Siis oli pikem arutelu lasersihikute üle, ka nende kohta oli tehtud ülevaade. Näiteks ei ole Bulgaarias lasersihikute kasutamine üldse reguleeritud ega keelatud. Lätis on lasersihikute soetamine ja omamine lubatud, Norras tohib neid seadmeid omada ja vallata loa alusel. Soomes ei peeta lasersihikuid samuti tulirelva osaks ja need ei ole seadusega reguleeritud. Saksamaal on lasersihiku käitlemine lubatud relvaloa alusel. See oli väike ülevaade komisjonile järgmiseks istungiks.

Järgmine istung toimus 22. jaanuaril. Lisaks õiguskomisjoni liikmetele olid sinna kutsutud Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Veiko Kommusaar, sama osakonna õigusnõunik Marju Aibast, Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna juhtivkorrakaitseametnik Teo Niklus, Riigikogu liige Henn Põlluaas, Eesti Jahimeeste Seltsi juhatuse liige Jaak Volmer ja tegevjuht Tõnis Korts ning Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna nõunik Tõnu Traks ja õigusosakonna juhataja Eda Pärtel. Sellel istungil jõuti läbi vaadata 11 muudatusettepanekut. Esiteks oli kõne all lasersihikute küsimus. Muudatusettepanekuga nähti ette järgmist: "Lasersihik on tulirelvale sihtimiseks ettenähtud seade, kus sihtimiseks kasutatakse laserkiirt. Lasersihiku käitlemise õiguse annab relvaluba." See oli härra Põlluaasa ettepanek. Arutelu oli päris pikk. Siin saan välja tuua Veiko Kommusaare seisukoha, et Eesti jahimehed lasersihiku kasutamisest huvitatud ei ole. Ta juhtis tähelepanu, et see teema vajab veel põhjalikku analüüsi, seda pole jõutud analüüsida, sest küsimus tõstus alles muudatusettepaneku esitamisel, eelnõu menetlemise käigus. Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse arvestada ettepanekut osaliselt. See oli konsensuslik seisukoht.

Kaheksas muudatusettepanek puudutas helisummutit: "Helisummuti on tulirelvaga tulistamisel tekkiva heli summutamiseks ettenähtud seade, mida on tulirelvale lubatud kinnitada ja kasutada jahipidamisel või lasketiirus või laskepaigas. Helisummuti omandamise õiguse annab relvaluba." Siin leiti arutelu käigus üksmeel ja õiguskomisjon arvestas ettepanekut täielikult. Poolt olid Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Külliki Kübarsepp, Helmut Hallemaa (Olga Ivanova asendusliige), Andres Metsoja (Raivo Aegi asendusliige), Taavi Rõivas, Toomas Paur (Toomas Vitsuti asendusliige), Urve Tiidus ja Valdo Randpere, vastu oli Liisa Oviir, erapooletuks jäi Hardi Volmer.

12. muudatusettepanek: "Igale relvaomanikule antakse personaalne relvaloa number, mis ei muutu loa muutmisel ega pikendamisel." Ettepanek vähendab liigset asjaajamist ja bürokraatiat. Juhul, kui isik, kellel on mitu relva ühe relvaloa peal, müüb ära näiteks ühe relva, saab ta uue relvaloa uue numbriga. See muudab automaatselt kehtetuks kõik väljaantud paralleelrelvaload nende relvade jaoks, mida ei müüda. See on mõeldud selleks, et bürokraatiat vähendada. Siseministeerium seda ettepanekut ei toetanud, sest tegemist on tehnilise küsimusega, mida saab lahendada ilma õiguslike muudatusteta, tulevikus saab selle küsimuse lahendada teisel viisil. Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse jätta ettepanek arvestamata.

21. muudatusettepanek näeb ette täiendada § 41 lõigetega 3¹ ja 3²: "(3¹) Kui kehtivuse lõppemise tõttu vahetatakse relvaluba, millel on märgitud relva otstarbena üksnes turvalisuse tagamine (enese ja vara kaitseks), peab sooritama käesoleva seaduse § 35 lõikes 5 nimetatud tulirelva käsitlemise katse. (3²) Enne käesoleva seaduse § 35 lõikes 5 nimetatud tulirelva käsitlemise katse sooritamist peab isik tasuma riigilõivu." Siseministeerium on analüüsinud eelnõuga lisatavate sätete ja relvaseaduse teiste sätete koosmõju ning leidnud, et sellist piirangut ei ole tarvis lisada. Õiguskomisjon arvestas seda

täielikult ehk jõudis konsensussele.

Nii. Mis siin veel huvitavat on? (Hääl saalist.) Kõiki punkte ei suuda käsitleda, sest jutt läheks liiga pikaks, siin on kolme istungi materjal veel, kus asi läheb veel tugevamaks. (Naerab).

Siis on siin üks sütikute punkt, mis näeb ette suurendada sütikute arvu kuni 5000-ni. Selgitus on, et esitatud ettepaneku alusel teeb Siseministeerium ettepaneku suurendada füüsilistel isikutel hoida lubatud sütikute arvu senisest 1000 sütikust 5000-ni. Põhiliseks põhjuseks on see, et jahimehed täidavad padruneid ise ja selleks on tarvis sütikuid. Samuti on põhjuseks müügil olevate karpide suurus: sütikuid ei müüda kümnekaupa, karp on selline, kus on mitu tuhat sütikut sees. See on mõeldud selleks, et karpi ei oleks vaja poes osadeks jagada. Juhtivkomisjon arvestas seda ettepanekut täielikult, konsensuslikult. Komisjon tegi istungi lõpus otsuse jätkata arutelu järgmisel istungil, see otsus võeti vastu konsensuslikult.

Nüüd on jäänud veel kaks istungit.

10:20 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja! Ma juhin tähelepanu, et teil on jäänud ettekande lõpuni 1 minut ja 30 sekundit.

10:20 Uno Kaskpeit

Väga hea! Ma siis võtan ette viimase istungi, kus tõmmati otsad kokku. See teema oli väga kirgi küttev, sest osalejaid oli lõpupoole paljudest organisatsioonidest, Eesti Jahimeeste Seltsist, Keskkonnaministeeriumist, ja osalesid ka ettepanekute esitajad. Seaduse § 2 punktid 2–10 jõustuvad 1. jaanuarist. Ja ega siin ei olegi rohkem midagi. Eks küsimuste käigus vaatame täpsemalt, keda miski huvitab. Aitäh!

10:21 Aseesimees Hanno Pevkur

Enne kui ma annan Riigikogu liikmetele sõna, kas te ütleksite, milline oli komisjoni ettepanek?

10:21 Uno Kaskpeit

Komisjoni ettepanek, jah, muidugi! (Naerab.) Otsustati saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 14. veebruariks (konsensuslikult), ja teha ettepanek panna eelnõu pärast kolmandat lugemist lõpphääletusele (konsensuslikult).

10:22 Aseesimees Hanno Pevkur

Aitäh, hea ettekandja! Riigikogu liikmetel on teile küsimusi. Küsimuste vooru avab Keit Pentus-Rosimannus. Palun!

10:22 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Pisut krüptiline oli see ettekanne, eriti selle esimene osa. Aga ma prooviks sisu poolt veidi rohkem avada. Te viitasite sellele, et oli arutelu summutite üle. Ma siiski eeldan, et see ei olnud mitte selline üldfilosoofiline arutelu summutite üle, vaid summutiga relvaga jahipidamise lubamise üle.

10:22 Uno Kaskpeit

Jah.

10:22 Keit Pentus-Rosimannus

Varem on Siseministeerium samasuguse arutelu käigus olnud väga jäigalt ja kindlalt summutiga relvaga jahi lubamise vastu. Kas selle arutelu käigus, mida te komisjonis pidasite, Siseministeerium oma arvamust avaldas? Kas see arvamus oli varasemaga võrreldes kuidagi muutunud? Mis olid põhjendused, kui see arvamus muutunud oli?

10:23 Uno Kaskpeit

Siseministeerium taganes lõpuks oma jäigast seisukohast, sest ka Keskkonnaministeeriumi ja jahimeeste seltsi esindajad selgitasid, miks on summutit vaja. Jahitulirelvast tulistamine tekitab mitme kilomeetri kaugusele kostva heli, mis häirib jahipiirkonnas ja selle naabruses viibivaid isikuid. Eriti siis,

kui jahipiirkond on linna lähedal, kus on hajaasustus, ja kui seal on paugutamist, siis tihtilugu pöörduvad inimesed politseisse. Politsei tuleb kohale ja kontrollib, selgub, et kõik on korras, ja politsei sõidab minema. Miks paugutamist tekib just sellistes asustuse lähedal olevates kohtades, kus on võsa jne? Seal elab hästi palju kitsi, selliseid väikeloomi, keda lastakse, ja kuna neid on niivõrd palju, siis see tekitab probleemi. See on ka üks põhjusi, miks metsloomadega seotud liiklusõnnetuste arv on tõusnud üle 800. Selle töid minu arust välja Keskkonnaministeerium ja jahimeeste selts.

Siseministeeriumi poolt oli varem juttu, et summuteid võivad hakata kasutama salakütid. Ma teen siit kohe ühe väljavõtte: helisummuti kasutamise keeld aitab tabada salakütte. Salakütid kasutavad helisummutit jah, aga nad kasutavad seda sõltumata sellest, kas see on lubatud või mitte. Ühtlasi juhiti tähelepanu, et niipalju kui ajakirjandusse on jõudnud fotosid salaküttide relvadest, siis neil kõigil on olnud summutid. Probleem on see, et meid ümbritsevates riikides, kus summutid on lubatud, võib neid mitmes kohas vabalt osta, ja salaküttidel on need kõik olemas.

10:26 Aseesimees Hanno Pevkur

Madis Milling, palun!

10:26 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! Kuidas kulges komisjonis arutelu ja milliste tulemiteni jõuti punktis, mis puudutab kodus hoitavat lubatud padrunikogust?

10:26 Uno Kaskpeit

Jah, see oli ka pikk arutelu. Kohe vaatan arvud üle. (Lehitseb pabereid.) Nii. Üldiselt oli ettepaneku esitajatel taotlus, et lubatud võiks olla kuni 1000 püstoli- või revolvipadrunit iga relva kohta, kuni 1000 padrunit iga vintraudse jahitulirelva kohta, kuni 1000 padrunit iga sileraudse jahitulirelva kohta, kuni 2000 padrunit iga spordirelva kohta ja kuni 10 000 sütikut. Sütikutest ma juba rääkisin, leiti ühine lahendus, et neid võib olla 5000 tükki, siis ei ole vaja kaupluses pakendeid lõhkuda. Nii. Aga padrunikoguste pärast oli lahingut palju. Kohe vaatame siit, mis lõpuks välja tuli. Siseministeerium oli seisukohal, et saab nõustuda enesekaitserelvade jaoks hoida lubatud laskemoonakoguse suurusega 200 padrunit isiku kõigi relvade kohta. Nii et kõigi relvade kohta, mis on mõeldud isiku enesekaitseks, on kokku 200 padrunit. Sütikute asja ma juba rääkisin. Padrunite üldist arvu ei suurendatud sellisel määral, nagu sooviti.

10:29 Aseesimees Hanno Pevkur

Valdo Randpere, palun!

10:29 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mul on selline palve, et värskenda mu mälu. Minu meelest jäi kõige mõrumaks pilliks selles eelnõus ikkagi see keelenõuete lõdvendamise küsimus. Edaspidi saab eelnõu kohaselt relvaeksami sooritada tõlgi abil ükskõik mis keeles. See iseenesest tähendab minu arvates julgeolekuriski. Ka teoreetilise relvaeksami tegemine võiks siiski olla seotud eesti keele oskusega. Aga värskenda mu mälu, kuidas selle üle diskussioon komisjonis käis. Kas keegi oli väga entusiastlikult leevendamise poolt ja kas keegi oli vastu? Mina olin vastu, ma niipalju võin sulle ette öelda, aga natuke detaile oleks ka saalil võib-olla huvitav kuulda.

10:30 Uno Kaskpeit

Üks moment, kohe vaatame üle. See oli Külliki Kübarsepa ettepanek ja see diskussioon oli jah. Aga see ei leidnud, nagu sa isegi mäletad, komisjonis kinnitust või toetust. Ma kohe võtan selle koha välja. Siin on see paha lugu, et neid istungeid oli nii palju. Ahaa, käes! Nii. Ettepanek oli: "27) paragrahvi 35 lõige 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: "(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud eksam sooritatakse eesti keeles." "Kui isik ei valda eesti keelt, võib ta sooritada teooriaeksami tõlgi abil muus keeles, kusjuures tõlkimise kulud kannab eksamit sooritada soovinud isik" – see taheti välja jätta, tõlki ei tohiks kasutada, peaks oskama täielikult eesti keelt. Siseministeerium ei toetanud esitatud ettepanekut. Alates relvaseaduse jõustumisest 2001. aastal on võimaldatud eesti keelt mitteoskavatel isikutel relvaeksami sooritada tõlgi abil. Praegu ei muudeta üldpraktikat, kuid lisandub nõue sooritada

laskekatse eesti keeles ilma tõlgi abita, kõige olulisem eksami osa ehk praktiline relvakäsitsemine toimub eelnõu järgi eesti keeles. See tagab, et isik saab piisavalt aru elementaarsetest relvaga seotud käsklustest, näiteks tule avamisel käsklus "Tuld!" ja ohuolukorras "Tuli seis!". Kehtivas seaduses ei ole otsesõnu öeldud, et laskekatse tuleb sooritada eesti keeles. Muidugi, arutelu all oli ka see, miks Eesti annab mittekodanikele relvalubasid, ja Valdo Randpere pakkus, et kõne all olevat muudatusettepanekut võiks komisjon hääletada siis, kui ettepaneku algataja on kohal. Ettepaneku algatajat kohal ei olnud. Komisjoni esimees leidis, et see teema on komisjonis põhjalikult läbi arutatud ning ta ei näe põhjust hääletuse edasilükkamiseks. Oligi niimoodi, et arvestamata jätmise poolt olid Jaanus Karilaid, Hardi Volmer, Liisa Oviir, Olga Ivanova ja Raivo Aeg, vastu olime mina ja Valdo Randpere ning erapooletuks jäi Urve Tiidus.

10:33 Aseesimees Hanno Pevkur

Urmas Kruuse, palun, teie kord!

10:33 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Oma ettekandes ja vastustes te olete maininud, et Siseministeerium oli alguses summutite kasutamise vastu, aga lõpuks ta ikkagi nagu murdus. Üks argumente oli see, et salakütid nagunii summuteid kasutavad. Jääb mulje, nagu muid argumente ei olekski olnud kui ainult salaküttimine. Teine aspekt, mida te mainisite, oli seotud sellega, et linnalähedastes piirkondades tekitab paugutamine ebavajalikke politsei väljakutseid ja häirib kodanike tegevust. Kas komisjonis arutati ka seda, et lubada summuteid teatud piirkondades, mitte üle terve Eesti territooriumi, vaid näiteks linnaäärsetel jahialadel?

10:34 Uno Kaskpeit

Neil oli algul ka veel see seisukoht, et summuti on ajujahil väga ohtlik, sest võidakse maha lasta mõni seeneline või marjuline. Komisjonis küsiti, mis vahet on, kas marjuline lastakse maha summutiga või summutita relvast. Tõstatati ka küsimus, et kui ministeerium niimoodi arvab, siis komisjon soovib ministeeriumilt saada Soome viie aasta statistikat, kui palju on Soomes ajujahi ajal summutiga relvast inimesi maha lastud. Seda statistikat komisjonile ei antud. Keskkonnaministeeriumi esindaja tõi veel välja, et ajujahi ajal ja üldiselt on jahimeeste seltskondadel kõigil olemas raadiosaatjad. Kui keegi näeb seenelist või marjulist, siis antakse raadiosaatja teel üksteisele teada, see informatsioon levib ja liigub. Nii et nende esialgne seisukoht, et keegi kogemata maha lastakse, vajus ära. Lõpuks jäid nad nõusse.

10:36 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena küsib Urve Tiidus. Palun!

10:36 Urve Tiidus

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle eelnõu kohta tehti 42 muudatusettepanekut. Komisjoni arutelu käigus selgus näiteks mulle kui relvavõõrale inimesele, et Eestis pole relva omamine mingi haruldane nähtus. Üksnes jahimehi on meil 15 000, loomulikult on relvakandjad kaitseliitlased. Nende mõlema grupi puhul saab rääkida siiski relvadega seotud asjatundmisest. Palun teil komisjoni ettekandjana anda hinnang seaduse laiemale mõjule. Kas see piirab või hoopis avardab võimalust endale tulirelv osta, isegi kui relva järele otseselt vajadust ei ole?

10:37 Uno Kaskpeit

Ma ei ütleks, et see muudatusettepanekute pakett nüüd seda võimalust avardaks, sest kui inimene läheb päris esimest korda relva ostma, siis on olemas vastavad nõuded: tehakse arstlik kontroll ja politsei kontrollib inimese minevikku, et tal ei oleks karistatust ega selliseid asju. Seda see pakett kindlasti ei muuda. Ma ei oska rohkem midagi selle kohta väita.

10:37 Aseesimees Hanno Pevkur

Jürgen Ligi, teie kord, palun!

10:37 Jürgen Ligi

Aitäh! Hea ettekandja! Urve Tiidus küsis sisuliselt mu küsimuse ära, aga ma pean vist seda küsimust kordama. Kõigepealt, teie ettekandest me saime teada, et teil on hulk pabereid ja te ei orienteeru nendes, et komisjon on palju koos käinud ja seal on olnud kohal väga palju toredaid inimesi, aga väga vähe saime teada ikkagi sellest, mida see seadus teeb. Kui teie käest küsiti summutite kohta, siis te ütlesite, et aga salakütid nagnii neid kasutavad. Minu ütlen näiteks kohe, et vanasti tundis selle järgi salaküti ära, nüüd enam ei tunne. Ma ei saanud mitte midagi teada selle kohta, mis suunas see seadus töötab. Padrunid näiteks: alati saab ju tellida ka väiksemaid karpe, kui müüjal on huvi, ei pea ostma ühesuguseid suuri karpe. Mis selle seaduse üldine mõju on? Kas see liberaliseerib või piirab relva omamist? Mina arvan, et relvastumine julgeolekut ei suurenda. Kui te lubate veel võõrkeelset eksamit ka, siis ma arvan, et see seadus vähendab julgeolekut.

10:38 Uno Kaskpeit

Nii. Kõigepealt teadmiseks. Laskemoon on tavaliselt kahekümnestes karpides, näiteks vintrelvade laskemoon. Nii et seal ei ole vaja väiksemaid karpe. Need, mida karbis on palju, on sütikud. Need on suured, mitmetuhandelised karbid. Padrunite poest saamisel ei ole arvu mõttes probleeme. Aga probleem tekib siis, kui sul on mitu jahirelva. Kui vintraudsete relvade jaoks tohtis olla kokku ainult 100 või 200 padrunit, siis iga relva jaoks tuleb 30–40 padrunit. Sellel, kes elab linna lähedal, ei ole probleemi käia ja padruneid osta. Aga probleem on just sportlaskjatel, sest paljudes lasketiirudes padruneid ei müüda. See on probleem. Mina ise sportlaskmisega ei tegele, ma käin lihtsalt harjutamas, lasen 20 padrunit ära ja kõik, aga sportlaskjad, ma olen aru saanud, lasevad vahest ligi tuhat padrunit, kui nad mitu tundi harjutavad. Siis tekib probleem, sest tal on tuhat padrunit või kui palju lubatud oligi, aga selles lasketiirus, kus ta käib harjutamas, ei ole müügikohta ja siis jäävad sellised treeningud poolikuks. Padrunite arv on probleem. Minu pärast võiks neid rohkem olla, mind isiklikult see ei häiriks. Soomes näiteks ei ole mitte mingisugust padrunite piirangut, olgu jahimees või sportlaskja, piiranguid ei ole, mehel võib kodus olla 10 000 või 15 000 padrunit. Selles on küsimus. (Hääl saalist.) Ei no see teeb praegu natukese lihtsamaks. Ja mis puudutab salakütte, siis ega salakütt ei olnud enne ka nähtav, sest summuti vaigistas paugu ära ja kogu lugu, nii et see summuti keelamine oli nagu mõttetu.

10:41 Aseesimees Hanno Pevkur

Rein Randver, palun!

10:41 Rein Randver

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Täna me oleme eelnõu sisulise arutelu juures. Ma olen nõus, et kui me taotleme relvaluba või relva, siis on vaja teatud toimingud teha. Aga ma vaatan, et muudatusettepanekute hulgas oli ka ettepanek, et relvaloa pikendamisel peaks tegema teooriaeksami, relva käsitlemise katse ja ka laskekatse. Millised olid arutelud õiguskomisjonis ja millisele järeldusele jõuti? Ma saan muudatusettepanekuid lugedes aru, et õiguskomisjon ei toetanud seda, et teooriaeksam, relva käsitlemise ja laskekatse võiksid relvaloa taotlemisel ära jääda.

10:42 Uno Kaskpeit

Aitäh! See puudutas ainult enesekaitseks soetatud relvi, jahimehi see ei puudutanud. Minule isiklikult on ka see asi muidugi arusaamatu, aga võib-olla kellelgi on tõesti relv enesekaitseks ja ta kolm aastat ei võta seda kotist välja, kuigi ma muidugi ei usu seda. See puudutas just enesekaitseks soetatud relvi. See arutelu oli ka päris tuline, õiguskomisjonis ei võetud seda otsust vastu konsensuslikult, oli poolt- ja vastuhääli.

Ma lisan siia ühe väga hea asja, mis läbi läks (ma ei jõudnud enne kõiki punkte läbi võtta). See on see, et relvaluba muutub elektrooniliseks. Politseiamet ütles, et läheb muidugi natuke aega, selleks et see süsteem paika panna, aga järgmise aasta alguses on see valmis. Kui jahimees on edaspidi jahil, siis ei pea tal nii palju pabereid kaasas olema. Kuna me oleme IT-riik, siis on see võimalik. Järgmise aasta alguseks tehakse nii, et see vaadatakse elektrooniliselt järele.

10:43 Aseesimees Hanno Pevkur

Keit Pentus-Rosimannus, teine küsimus, palun!

10:43 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te oma ettekandes ei käsitlenud väga põhjalikult ühte eelnõus sisalduvat päris põhimõttelist muudatust, mis puudutab relvaeksami tegemise keelt. Kui ma sain õigesti aru, siis eelnõuga luuakse võimalus, et seda eksamit on edaspidi võimalik teha ka, ütleme, muus keeles kui eesti keeles. Põhimõtteline on see muudatus seetõttu, et kui me ühe koha pealt otsa lahti teeme, siis on sellele viidates sarnaseid muudatusi päris lihtne ja võimalik teha ka teistes kohtades. Kas komisjonis oli ka selle nurga alt sellest väga põhimõttelisest muudatusest juttu? Kas teises keeles lubatakse teha sellise kaaluga eksamitest ainult relvaeksamit või plaanitakse seda võimalust hiljem laiendada? Kas ma sain õigesti aru, et muudatuse sisu on see, et tulevikus võib teha relvaeksamit ka mõnes teises keeles kui eesti keel?

10:45 Uno Kaskpeit

Jah, see asi läks läbi, et teooriaeksamit saab teha tõlgi abil, aga laskekatse juures tõlki ei ole. Nagu ma enne siin just rääkisin, käsklused "Tuld!" ja "Tuli seis!" peavad olema selged. Aga see asi ei läinud läbi mitte konsensuslikult. Kui te soovite, siis nimed on mul siin olemas.

10:45 Aseesimees Hanno Pevkur

Valdo Randpere, teine küsimus, palun!

10:45 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ma tahtsin natukene täiendada eelmist diskussiooni ja eelmisi küsimusi. Siin oli paar küsimust summuti teemal. Kas ei olnud nii, et komisjonis – paranda mind, kui ma mäletan valesti, aga ma arvan, et ma mäletan õigesti – olid Keskkonnaministeeriumi esindajad väga entusiastlikult jahipidamisel summuti lubamise poolt?

10:46 Uno Kaskpeit

Jaa, ma oma arust mainisin seda ka, ma lugesin isegi Keskkonnaministeeriumi esindaja arvamuse ette. Kui hajaasustuse lähedal toimub kitsede ja teiste selliste loomade laskmine, siis see häirib inimesi. Mitmel korral on politsei kohale kutsutud, politsei tuleb kohale ja vaatab, et täitsa normaalsed jahimehed ja see ala on jahiala. Oli-oli nii. Keskkonnaministeerium toetas väga summutite kasutuselevõttu. Tänu sellele, ma arvan, oli ka Siseministeerium lõpuks selle asjaga nõus.

10:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Madis Milling, teine küsimus, palun!

10:47 Madis Milling

Suur tänu! Austatud ettekandja! Ma jätkan padrunite arvu teemal. 200 padrunit relva kohta on tõepoolest piisav inimesele, kes peale relva soetamist seda kapist välja ei võta või käib kord aastas tiirus. Ometi aga sätestab relvaseadus, et relva omanik peab ennast hoidma vormis ja tegema regulaarselt treeninguid. 200 padrunit on neli karpi padruneid. Ühe tulemusliku laskeharjutuse jaoks läheb vähemalt 5–6 padrunit. Aga samas, tiirus ei tohi neid kõiki ära lasta, sest tühja relvaga ei tohi liikuda, relva enda kaitseks peab jääma vähemalt üks padrun. Lastes tiirus 200 padrunit ära ja minnes relvapoodi, ei tohi ma sealt osta 200 padrunit, sest mul on üks padrun rauas ja ma rikuksin juba seadust, sest kokku oleks mul siis 201 padrunit. Minu küsimus: milline oli Siseministeeriumi argumentatsioon, kui nad just selle 200 padrunit kivisse raiusid?

10:47 Uno Kaskpeit

Ma ei tea, miks, aga nad lihtsalt olid selle vastu, nad väitsid, et padrunite hulk ei tohi olla liiga suur. Siin on see ka täpsemalt kirjas. Aga põhimõte oli see, et need võidakse varastada või need võivad sattuda võõrastesse kättesse. Sellised põhjendused. Ma olen isiklikult sellega nõus. Nagu ma ütlesin, Soomes ei ole padrunite arvu piirangut. See on õige. Inimesed, kes käivad pidevalt lasketiirus laskmas – me oleme natukene teistmoodi inimesed, nii et ma saan teist aru. Ma arvan ka, et see arv oleks võinud olla suurem, aga see 200 padrunit käib kõigi enesekaitserelvade kohta.

10:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Jaak Madison, palun!

10:48 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Eks see debatt ole vahel erutust tekitav, kuid tihti osalevad selles debatis inimesed, kes pole kunagi relva käes hoidnud, veel vähem sellega laskmas käinud. Vastuseks ühele eelnevale küsijale, kes rääkis siin keelest, milles saab eksamit sooritada, tuletan ma meelde, et aastaid on PPA lubanud teha teooriaeksamit ja ka laskekatset vene keeles, seda nende pikkade aastate jooksul, kui Reformierakonna käes oli siseministri koht. See on ka vastus Jürgen Ligi küsimusele, mis puudutas keeleeksamit. See oli öeldud lihtsalt teadmiseks, võib-olla kõik seda ei tea. Minnes filosoofiliselt edasi, kui me räägime sellest, kas see liberaliseerib või raskendab relva omamist, siis, hea ettekandja, kas mul on õigus, et põhimõtteliselt see seadusmuudatus ei mõjuta mitte mingil moel relvade soetamist ja relvaloa tegemist, kuna need piirangud, mis on praegu relvaloa ja soetamisloa saamisel, jäävad täpselt samaks, needsamad nõuded jäävad kehtima? Tegelikult, põhimõttelist muudatust relva omandamisel ei ole, kõik jääb umbes samasuguseks kui praegu.

10:50 Uno Kaskpeit

Jah, relvaloa omandamisel küll. Relvaloa omandamisel on lihtsalt see nõue, et laskekatse sooritusel tõlki juures ei ole, seda peab tegema eestikeelsete käskluste alusel. Aga siin oli välja toodud ainult kaks käsklust: "Tuld!" ja "Tuli seis!". Seda küll.

10:50 Aseesimees Hanno Pevkur

Henn Põlluaas, palun!

10:50 Henn Põlluaas

Aitäh! Tehti ka selline muudatusettepanek, et püstolil võiks kanda padrunit padrunipesas, sest revolvril võib ju sisuliselt nii kanda. Ka Siseministeerium oli selle ettepanekuga nõus. Kui tekib mingisugune situatsioon, kus on vaja ennast kaitsta, siis see kiirendaks oluliselt reageerimise võimalust. Nüüd juhtus niimoodi, et vaatamata Siseministeeriumi toetusele lükkas komisjon selle ettepaneku tagasi. Mis põhjusel?

10:51 Uno Kaskpeit

Kui ma õigesti mäletan, siis mõned spetsialistid arvasid, et see on väga ohtlik, et kui kabuurist välja võtta, võib pauk juhtuda. Jah, see on mitterspetsialistile võib-olla tõesti ohtlik. Aga seda, kuidas see hääletamine läks, võib pärast näidata. Neid hääletusi on nii palju, et siit annab seda üles otsida. Jah, see arutelu oli ja ega Siseministeerium nii väga hirmus konkreetset nagu vastu ei olnud, aga nii see läks.

10:52 Aseesimees Hanno Pevkur

Jürgen Ligi, palun!

10:52 Jürgen Ligi

Aitäh! Hea ettekandja! Üks noormees sealt nurgast väitis, et meil on väga tuline debatt. Mina ütlen, et meie debatt on neetult igav, sest te esitate mingeid formaalseid fakte, mitte ei räägi relvaseadusest. Teiseks arvas ta, et mina ei ole elus relva käes hoidnud. Kõike seda, mis on legaalne, olen ma teinud rohkem, kui see noormees võib-olla oma elu jooksul iial suudab. Aga mis olid need kaalutlused, miks mitteriigikeelset eksamit lubatakse? Mis olid need poolt- ja vastuargumendid? Mind väga häirib selline järjest järeleandmine võõrkeeltele ja mind häirib ka selle julgeolekuline mõõde.

10:52 Uno Kaskpeit

Poolt- ja vastuargumendid. Asi on selles, et see võõrkeeles eksami tegemine on praeguses seaduses juba olemas. Selle muutmise ettepaneku tegi Külliki Kübarsepp, et see ära lõpetada ja et saaks teha ainult eesti keeles. Aga ka Siseministeerium ei olnud sellega päri ja niimoodi see hääletamine läks.

10:53 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun!

10:53 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui summutit kasutada, siis kuul enam nii kaugele ei lenda. Kas te arutasite ka seda asja, et kui seda lubada, siis hakkab metsas palju rohkem raipeid olema?

10:54 Uno Kaskpeit

Kuul ei lenda kaugele, aga kui mees hangib endale summuti, siis teeb ta ka endale selgeks, millist mooni kasutada ja kui kaugele see lendab, püss lastakse sisse. Sellel teemal eriti suurt arutelu ei toimunud. Ma arvan, et see ei ole probleem. Teiseks, ma ei ole kuulnud, et Soomes oleks mets põdraraipeid summutite pärast täis.

10:54 Aseesimees Hanno Pevkur

Jaak Madison, palun!

10:54 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Kindlasti võib vastuseks minust paremal käel ja minust eespool istuval rahvasaadikule öelda, et eks relvaloa omandamine ja relvakandja olemine vaja ka suuremat psühholoogilist stabiilsust ning seda kindlasti kõigile antud ei ole. Aga küsimus ettekandjale. Kindlasti, iga seadus peab andma ühiskonnale mingisuguse signaali või sel peab olema mingi tähendus. Kas sa pead õigeks, et julgeolekuolukorras, mis on üle maailma muutunud ja on muutunud ka Eestis, on tegelikult ühiskonnale kasulik, kui meil on rohkem kodanikke, kes on omandanud relva käsitsemise oskuse, on teinud relvaeksami ja on legaalselt õigustatud relva kandma või seda oma kodus hoidma? Mina arvan, et see teeb ühiskonna pigem just nimelt turvalisemaks, kui riik annab signaali, et see on tervitatav ja me usaldame oma kodanikke, kui nad on otsustanud endale relva soetada. On mul õigus, ettekandja?

10:55 Uno Kaskpeit

Komisjonis otseselt sellisel teemal ei arutletud ja ma esindan komisjoni, ma ei pea siin oma arvamust välja ütleva. Pärast koridoris võin rääkida. Kuna mul on muidugi sõjaväelase taust, siis mul on relvadesse teine suhtumine.

10:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Head kolleegid! Selle saali üks kirjutamata reegleid on ka see, et üksteise vastu ollakse lugupidavad. Nii et palun oma energia suunata eelkõige ettekandjale, mitte üksteisele. Aitäh! Jüri Jaanson, palun!

10:56 Jüri Jaanson

Austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi Kõlliki Kõbarsepa muudatusettepaneku juurde. Te ütlesite, kui ma õigesti aru sain, et selle ettepaneku vastu oli Siseministeerium. Te ütlesite ka, et hääletusel see nii läks. Ma ei saanudki aru, kas seda hääletust dikteeris Siseministeerium või dikteerisid seda ikkagi õiguskomisjoni liikmed? Kas te selgitaksite mulle täpsemalt, mis on need argumendid, miks komisjon Kõlliki Kõbarsepa muudatusettepaneku vastu oli, nagu ma aru sain?

10:57 Uno Kaskpeit

Ma ei oska öelda komisjoni liikmete seisukohta. Siseministeeriumi esindaja luges ministeeriumi seisukoha ette, rohkem debatti ei olnud. Kui soovite, võin selle lühikese debati kirjelduse ette lugeda. Kas tahate? Mina küsisin, miks Eesti annab mittekodanikele relvalubasid. Jaanus Karilaid leidis, et juhul, kui ei toetata mittekodanikele relvaloa andmise võimalust, siis tuleb teha seadusmuudatus. Valdo Randpere pakkus, et kõne all olevat muudatusettepanekut võiks hääletada siis, kui ettepaneku algataja on ka kohal ning saaks ise oma põhimõtteid ja tagamaid selgitada. Seda ei arvestatud ja läks hääletamisele, et jätta ettepanek arvestamata. Poolt olid Jaanus Karilaid, Hardi Volmer, Liisa Oviir, Olga Ivanova ja Raivo Aeg, vastu olime mina ja Valdo Randpere, erapooletuks jäi Urve Tiidus. Rohkem arutelu ei toimunud, välja arvatud see Siseministeeriumi jutt.

10:58 Aseesimees Hanno Pevkur

Kõlliki Kõbarsepp, palun!

10:58 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Minu mälu järgi me arutasime seda teemat mitmel komisjoni istungil. Ma olen ise ka hääletanud selle poolt, et kindlasti peaks Eesti õigusriigina tagama selle, et nii relvaeksami teooriaosa kui ka praktikaosa tehtaks riigikeeles ehk eesti keeles. Me ei saa teistmoodi käituda. Ma olen ise läbi teinud sõjalise baaskursuse, kus muukeelsed inimesed ei saanud isegi elementaarsest eestikeelsest korraldusest aru. See on ju relva käsitlemisel ilmselge julgeolekurisk. Kas ei olnud nii, et Siseministeeriumi üks põhjendusi, miks võib relvaeksami muus keeles sooritada, oli see, et tõlkekulusid ei kanna riik, vaid kannab eksamit sooritada sooviv isik ise?

10:59 Uno Kaskpeit

Jah, aga see arutelu oli meil novembris, see asi võeti vastu 15. jaanuaril. Tõesti, siis seda arutelu ja jagelemist oli, aga ... (Lehitseb pabereid.) Siseministeerium jäi peale. Ma lugesin ette need komisjoni liikmed, kes hääletasid. Härra Randpere tegi veel ettepaneku, et võib-olla ei hääletaks ja ootaks ära ettepaneku tegija, aga see ei leidnud heakskiitu.

11:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Märt Sults, palun!

11:00 Märt Sults

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Teadupärast uutel püstolitel kaitseriive ja selliseid asju ei ole. Praegune seadus näeb ette, et kandmisel ei tohi püstolil kuul rauas olla, kui püstol on kabuuris, kaenla all või traksides, siis kuul rauas olla ei tohi. Revolvrit teistmoodi kanda ei saa, kui tal on kuul nii ehk naa kogu aeg rauas. See erisus on seadusesse ka kirjutatud. Politseinikel ja ka kõikidel muudel inimestel ongi juhtunud palju õnnetusi. Näiteks ei ole Glock-tüüpi püstolitel näha, kas kuul on rauas või ei ole. Walther-tüüpi püstolitel on näha, et kuul on rauas, ja see on nagu ohuallikas. Inimene saab seda näha ilma püstolikelku liigutamata. Mille pärast te olite sellega päri ja mille pärast teie arvates jõustruktuurid olid sellega päri, et püstolit võib kanda kabuuris, kuul rauas? Kui väikene harjutus teha, siis see kuuli rauda tõmbamine ei võta rohkem aega kui 0,8 sekundit. Millest selline ettepanek ja millega te seda põhjendasite?

11:01 Uno Kaskpeit

Mis mõttes? Mina ei ole seda ettepanekut teinud. Mina ei ole põhjendanud.

11:02 Aseesimees Hanno Pevkur

Johannes Kert, palun!

11:02 Johannes Kert

Tänan! Minu lühike kommentaar on see. Lisaks kõigile muudele põhjustele, miks ei peaks lubama relvaeksamit võõrkeeles teha, on üks põhjus veel ohutustehniline. Kui need inimesed ei oska Eestis valdavalt räägitavat keelt, siis nad panevad ennast ja teisi ohtu nii jahipidamisel kui ka lasketiirus. See on, ma arvan, üsna tõsine argument, mida peaks ka Siseministeerium arvesse võtma.

11:02 Uno Kaskpeit

Jah, komisjoni teatud liikmed olid sellega nõus, mina olin ka nende hulgas. See on probleem, aga midagi teha ei ole.

11:03 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun teine küsimus!

11:03 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuidas selle summuti kasutamisega on, kas ka ajujahil seda tohib? Kui tohib, siis kas see on arukas asi?

11:03 Uno Kaskpeit

Jah, võib küll, see on ka ajujahil nüüd lubatud. Kui komisjon kiitis selle heaks, siis järelikult on see arukas. Ma oma arvamust ei hakka välja ütleva.

11:03 Aseesimees Hanno Pevkur

Igor Gräzin, palun!

11:03 Igor Gräzin

Tulen keeleasja juurde tagasi. Ma tean, mida tähendab "Stok! Šaudio!". Ma ei räägi leedu keelt, aga ma tean, et see tähendab "Seis! Tulistan!", sel lihtsal põhjusel, et ma olen Leedus sõjaväes olnud. Iga nõukogude inimene ja tema järeltulija teab olenemata keeleoskusest väga hästi, mida tähendab "Hände hoch!" ja mida tähendavad muud sellised asjad. Kui nüüd hakata filoloogiliselt reegleid nõudma, siis see on mulle ausalt öeldes täiesti arusaamatu. Ma saan aru, et tegemist on mingi lojaalsuse aspektiga, aga ma tuletan meelde, et eesti keelt rääkisid väga hästi Kingissepp, Sihver, Klementi, Pöögelmann, Kreuks, Barbarus, Maksim Unt ja paljud teised, aga eesti keeles rääkimisel oli raskusi Reegil, Kuperjanovil, Sabolotnõil ja Mannerheimil. Seoses sellega on mul küsimus. Mis on selle keelenõude tegelik sisu? Jätame ohutustehnika kõrvale. Ohutustehnika instruksioonid on kirjutatud inglise keeles, muide!

11:04 Uno Kaskpeit

Mis on sisu? Ma ei oska teile seda vastata, sisu üle ei arutletud. Võeti lihtsalt vastu.

11:04 Aseesimees Hanno Pevkur

Krista Aru, palun!

11:04 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te oma vastuses sellesama keeleküsimuse teemal rõhutasite mitu korda, et komisjonis jäi Siseministeeriumi arvamus peale. Aga mind huvitab, millised olid ikkagi komisjoni liikmete vastuargumendid ja põhjendused, miks riigikeeles ei peaks eksamit tegema.

11:05 Uno Kaskpeit

Kohe vaatan ja otsin üles. See ... (Naerab.) See oli kuskil esimeses ... Uh-uh-huu, neid on palju. (Lehitseb pabereid.) Võtame siit välja selle. Natukene suurem arutelu oli siis, kui oli esimene istung, aga ministeeriumi seisukoht oli, et vist 1991. aastast on hakatud juba neid välja andma. Kohe vaatan. Näed, seda kraami on nii palju. (Hääl saalist.) Ah? Novembris jah, ma vaatan kohe. (Naerab. Lehitseb pabereid.) Oh-oh-hoo! See on ... Ahah, väga hea! Et ... (Lehitseb pabereid.)

11:07 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, kas te vajate natuke rohkem aega?

11:07 Uno Kaskpeit

Jah, ma ei leia praegu hetkel seda ... (Naerab.)

11:07 Aseesimees Hanno Pevkur

Aga rääkige siis peast.

11:07 Uno Kaskpeit

No peast ... Ma ei mäleta enam seda 7. novembri istungit. Selles on asi. Pärast ma rahuldan selle teadmishimu ära. (Naerab.) Materjal on lihtsalt nii suur, viis istungit on olnud. Seda materjali ja jagelemist ja muud sellist oli väga palju.

11:08 Aseesimees Hanno Pevkur

Kena. Johannes Kert, palun teine küsimus!

11:08 Johannes Kert

Aitäh! Väike kommentaar. Kindlasti on ohutustehnika eeskirjad Eestimaal eesti keeles. Aga ma tahtsin küsida, kas komisjonis oli juttu ka sellest, kuidas relvade hoidmise tingimusi ja relvade hoidmist kontrollitakse. Millise perioodilisusega seda tehakse ja millised on sanktsioonid, kui relvi hoitakse valesti või ei hoita neid üldse?

11:09 Uno Kaskpeit

Sellest, kui tihti kontrollitakse, juttu ei olnud, sest see on otseselt Politsei- ja Piirivalveameti ülesanne. Seda teemat ei puudutatud. Aga oli juttu sellest, Siseministeerium tõstis selle teema üles, et kui padrunit arv on nii suur, nagu sooviti, siis ei ole nende hoiustamise kohta ning nad jäävad kuskile vedelema ja võivad minna vasakule või paremale. Kui tihti kontrollitakse, sellel teemal meil juttu ei olnud. Aga kontroll on täielikult pandud Politsei- ja Piirivalveameti peale, konstaabel või keegi teine käib kodus.

11:09 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh!

11:09 Uno Kaskpeit

Suur tänu! Kui kellelgi on eraldi soovi, siis ma aitan selle materjaliga koridoris.

11:10 Aseesimees Hanno Pevkur

Nii. Nüüd on aeg läbirääkimisteks. Esimesena on palunud sõna Valdo Randpere Reformierakonna fraktsiooni nimel. Teisel lugemisel aga võivad kõik Riigikogu liikmed pulti tulla. Palun!

11:10 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Selle eelnõu kohta võiks rääkida tõesti palju, Uno jäigi sellega natuke hätta. Tõepoolest, see eelnõu oli meil pikalt arutusel, hästi pikad istungid olid ja oli väga palju muudatusettepanekuid, nii et ma ei imesta üldse selle üle, kui inimesel lähevad asjad natukene meelest ära. Aga see selleks.

Minule jäi selle eelnõu käsitlemisest komisjonis meelde eelkõige see, et see oli üks tüüpiline või isegi ebatüüpiline eelnõu, mis oli esialgu minu meelest täis kohutavat pahna. See oli väga halb eelnõu. Aga ta sai paremaks ja täitsa üllatuslikult sai ta paremaks eelkõige opositsioonierakondade tehtud muudatusettepanekute abil, kuigi ka koalitsioonilt tuli mingeid ettepanekuid, mis leidsid heakskiitu. Ma pole elus kunagi nii palju kordi hääletanud samamoodi nagu EKRE esindaja ega toetanud EKRE muudatusettepanekuid nii palju, nagu ma tegin selle eelnõu arutelul. Ma loodan, et ma edaspidi ei pea seda tegema, väike vahe võiks meie vahele ikka jääda. Aga tõepoolest, see esialgne eelnõu, mis meile saadeti, oli hästi suures mahus kantud nõukogude aja meelsusest. Tuletage nüüd meelde, nõukaajal tähendas relv tegelikult esimest sammu riigipöörde poole. Relv oli julgeolekuoht. Paremal juhul võis mõni üksik jahimees unistada sileraudsest jahirelvast, vintraudne relv oli juba väga selge katse nõukogude võimu kukutada. See mentaliteet on natuke säilinud, see on säilinud meil endil siin saalis, mõnel meist, säilinud kindlasti suurel osal Siseministeeriumi töötajatest. Aga mul oli hea meel näha, et Siseministeerium suutis kahe lugemise vahepeal siiski võtta mõnda päris tõsist argumenti kuulda ja oma seisukohti muuta. See seadus ei saanudki lõppkokkuvõttes nii halb, kui ta alguses oli, aga ta ei ole ka hea. Seal on mõned puudused.

Ka siin saalis täna läks ju diskussiooniks sel teemal, kas relvad üldse on julgeolekuallikas või julgeolekuoht. Seda võiks muidugi igatepidi arutada. Kui võtta seda teemat laiemalt, siis põhimõtteliselt võiks ju järeldada, et kui relvad on julgeolekuoht, siis saaks julgeolekut kõige paremini saavutada sellega, kui näiteks NATO ennast demilitariseeriks. Nii ei ole ju. Mina arvan ka, et õigesti käsitletult ning õigesti, mõistlikult ja süsteemselt väljaantuna on relvad julgeolekuallikas. Eestil on väga palju põhjuseid, selleks et meil peaks olema hea relvaseadus, mille põhjal õigesti käituvad, mõtleavad ja tegutsevad kodanikud saaksid endale relva soetada.

Palun kolm minutit lisaaega ka!

11:13 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:13 Valdo Randpere

Mis on need peamised miinused, mis sellesse eelnõusse jäid, ja peamised osad, millega mina nõus ei ole? Ma eeldan, et ka suurem osa Reformierakonnast ei ole nõus näiteks sellise lähenemisega, et viiakse sisse nõue, et relvaloa pikendamisel tuleb eksam uuesti sooritada. Mina arvan, et see on asjatu. Me ei pea sooritama uut eksamit, kui me pikendame oma autojuhiluba. Selle kohta öeldakse, et jah, aga autot kasutad sa ju iga päev, relva ei kasuta iga päev. Neid autojuhte, kes kasutavad oma autot ainult laupäeval-pühapäeval ja sedagi suvekuudel, on ka väga palju. Sellegipoolest ei sunni me neid uuesti eksamit tegema. See on niisugune bürokraatlik lähenemine, et las teevad uuesti eksami. Siis tuleb see eksami sooritamise ka kuidagi korraldada. Ma ei kujuta ette, kui palju see kõik aega võtab ja maksma läheb, aga nii see seaduses nüüd kirjas on.

Teine teema, mille lahendus on jäänud poolikuks, on lubatud padrunite arv. Ühest küljest tahaksid ametnikud seda väga piirata, teisest küljest head argumentatsiooni ei ole ja kolmandaks tuleb öelda, et ei kaasatud asjahuvilisi. Näiteks oleks võinud sellesse arutellu kaasata riigikaitsekomisjoni esindajaid ning saada võib-olla asjatundlikku ja vajalikku sisendit.

Nagu ma ütlesin, üllatus oli see, et valitsus päris paljudes punktides muutis oma seisukohta, ta muutis eelnõu ja tuli kaasa muudatusettepanekutega. Tähelepanuväärne on muidugi see, et ta tuli kaasa sellistes tehnoküsimustes. Aga mis puudutab keelenõuete leevendamist, siis tuleb öelda, et see on iseenesest kombinatsioon. Tõsi ta on, et praeguse seaduse järgi on praktikas võimalik vist relvaeksamit sooritada võõrkeeles tõlgi abil. Aga see seadus muudab ka välismaalastele, elamisloa alusel siin elavatele inimestele ja mittekodanikele relvaloa andmise korra liberaalsemaks. See kombinatsioonis keelseaduse leevendamisega ei ole hea julgeolekutagatis. Siin on mitu korda räägitud sellest, et Vabaerakonnast Külliki Kübarsepp tegi muudatusettepaneku, et relvaeksami nii teoreetilist kui ka praktilist osa saaks sooritada ainult riigikeeles, ainult eesti keeles. Meie leiame, et see on väga hea nõue, just kombinatsioonis sellega, et välismaalane, kellel on Eestis elamisluba või kes asub Eestis elamisõiguse alusel, saab selle seaduse jõustumisel lihtsamini taotleda relvaluba või konverteerida oma kehtivat relvaluba, mis võib talle antud olla ka kolmandas riigis, see riik ei pea olema ainult Euroopa Liidu liikmesriik. See oligi tähelepanuväärne, et valitsus, kes tehnilistes küsimustes oli valmis järele andma, oli siis, kui küsimuse all oli eesti keele osatähtsuse vähendamine, väga üksmeelne ja kindel: eesti keele tähtsust tuleb vähendada ja relvaeksamit tuleb saada sooritada ka tõlgi abil võõrkeeles. Reformierakond seda seisukohta ei poolda.

Nagu ma nimetasin, selles seaduses olid ka mõned muud puudused. Kuigi nüüd ma võiksin siin teie ees seistes mõelda, et kas varblane käes või vares katusel, ja valida varblase, kes on käes, ma siiski läheksin selle varese järele. Ma teen seega Reformierakonna fraktsiooni nimel ettepaneku selle eelnõu teine lugemine katkestada, võtta veel kord aeg maha, kutsuda õiguskomisjoni ka riigikaitsekomisjoni esindajad ja arutada need asjad veel kord läbi. Võib-olla jõuame siis ka keelenõudes lõpuks üksmeelele ja ütleme, et relvaeksamit tohib sooritada ainult riigikeeles. Aitäh!

11:18 Aseesimees Hanno Pevkur

Külliki Kübarsepp, palun!

11:18 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head kolleegid! Relvaseadus ja relva omamine on kindlasti emotsionaalne teema, sest tegemist on meie enda julgeolekuga. Meil on pidamata see debatt, kas jutt käib hirmust relva ees või hirmust selle ees, et meile ei suudeta pakkuda piisavalt julgeolekut, turvalisust siin riigis toimetamisel kas siis igapäevatoimingutest või mingitest võõrnähtustest, nimetagem niiviisi, lähtuvalt. Mina olin natukene hirmul, kui me seda eelnõu arutama hakkasime, sest samal ajal, kui see eelnõu üle anti, toimusid massitulistamised nii Euroopas kui ka Ameerikas. Ma olin just Ameerikas presidendivalimisi vaatlemas, kui Texases toimus massitulistamine. See debatt, mis seal oli ja mida ma televiisori vahendusel jälgisin, tekitas muret. Aga ma pean tunnustuseks ütleva, et ettepanekud, mis esitati õiguskomisjoni, olid üldises plaanis täiesti mõistlikud. Igas valdkonnas on näiteks e-teenustele üleminek ja bürokraatia ehk paberite vähendamine tervitatav.

Küll aga jäi mulle silma üks muudatusettepanek, mille ma olin ise vormistanud. Ministeerium oli teinud ettepaneku osaliselt karmistada keelenõudeid, nii et praktikaeksam relvaloa taotlemisel tuleks teha eesti keeles. Käesolev aasta on Eesti Vabariigi 100. aasta. Me peaksime enam tähelepanu pöörama nendele väärtustele, miks Eesti riik üldse olemas on, miks meie rahvas peaks jätkuma ja kasvama, miks

me peaksime hoidma oma identiteeti, mille üks tugevamaid aluseid on meie enda riigikeel, eesti keel. Aga asi pole ainult selles, kas osata eesti keelt, vaid asi on selles, et kui me paneme kokku kaks väärtust, andes inimestele õiguse ja võimaluse relva abil oma isiklikku julgeolekut tagada, siis see peab olema arusaadav ka lähtuvalt meie riigi kui õigusriigi õigusaktidest ja põhimõtetest.

Ma olen ise Kaitseliidus läbi teinud sõjalise baaskursuse. Paar kaitseliitlast said väga kehvasti eesti keelest aru. Mis oli selle tulemus? Tulemus oli see, et nad ei saanud aru, kuidas hoida relva niiviisi, et see ei ohustaks kõrvalõppureid. Nad ei saanud aru täiesti elementaarsetest asjadest, rääkimata selles, et manööverõppustel ei saadud aru, kuhu suunas astuma ja kuidas olema peab. Minu arvates on see elementaarne asi: kui sa lähed nii tundlikule teele, et hakkad relva taotlema, aga sa ei saa aru, kuidas Eesti seadused seda teematikat reguleerivad (seda teooriaeksam suuresti kontrollibki), siis kuidas ma saan sind usaldada seda relva kandma?

Loomulikult, põhimõtte on see, kas me Eesti riigina alavääristame oma keelt või mitte. Ma arvan, et me ei tohi seda teha. Me peame leidma võimalusi, kuidas inimesi integreerida ja õpetada, kuidas harjutada neid aru saama, et see on nii elementaarne: kui ma elan Eesti riigis, siis ma oskan eesti keelt, ma oskan selles keeles oma asju ajada.

Seepärast kutsun ma teid kõiki üles toetama muudatusettepanekut nr 15, mis just seda teematikat puudutab, ehk kutsun kõiki üles toetama ettepanekut, mille sisuks on see, et relvaloatootlemisel tuleb eksam, nii teooria- kui ka praktikaeksam, teha eesti keeles. Aitäh!

11:23 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena palun kõnetooli Raivo Aegi. Palun!

11:23 Raivo Aeg

Head kolleegid! See on olnud igipõline dilemma ja vaidlus, et kui elanikkond on relvastatud, kas see siis annab riigile julgeolekut juurde või võtab seda vähemaks. Eks tõde ole mõlemal pool. Ühest küljest loomulikult, kui tekib riigi kaitsmise vajadus ja riigis on inimesi, kes oskavad relva käsitseda, siis neid on kindlasti oluliselt lihtsam formeerida ka riigi kaitsmise eesmärgil. Samas, kui me räägime üldisest turvalisusest, siis jah, tõepoolest, me maailmapraktikast näeme, et riikides, kus on relva omanikud väga liberaalseks muudetud, on pahatihti ka väga traagilisi sündmusi üldise avaliku korra ja turvalisuse aspektist. Me teame koolitulistamise näiteid, me teame, et avalikus ruumis on relvaga pahatahtlikult ümber käidud, ka Külliki tõi näite selle kohta, mis Ameerikas on juhtunud. Aga see selleks. See on üldisem filosoofiline küsimus ja sellega me selle relvaseaduse eelnõu menetlemise raames nähtavasti ei jõua tegeleda.

Hästi palju oli siin juttu summutite kasutamisest. Ka mina olin selle vastu, et summuti saaks laialt kasutatavaks igal pool, jahil ja lasketiirus. Arvan seda, et laskeharjutustel lasketiirus on helisummuti kasutamine otstarbekas, kuna seal on laskmine intensiivne ja see võib häirida kõrvalseisjaid. Relva omanikul endal on loomulikult võimalik kasutada kõrvalklappe või mida iganes, ka kaitsevahendeid, aga see mürareostus muutub mõnikord kõrvalseisjate tervisele ohtlikuks. Sellist intensiivset laskmist jahipidamise käigus mitte kunagi ei ole. Kõik need muud argumendid, et ajab kitsed metsast välja või, ma ei tea, seenelised ei kuule, ei ole minu arust pädevad. Jahipidamise käigus ei ole minu arvates õigustatud summuti kasutamist lubada.

Väga oluline aspekt, mis täna siit diskussioonist üldse läbi ei käinud, aga mis selle relvaseaduse eelnõu menetlemisel tuli kõne alla, oli see, et oluliselt muutus laskekõlbmatuks muudetud relvade arvelevõtmise, arvestuse ja hoidmise regulatsioon. Õige pea on tulemas ka Euroopa Liidu relvadirektiiv, mis laskekõlbmatute relvade teematikat väga oluliselt käsitleb. See on üks väga-väga oluline punkt, sest on küllaldaselt näiteid selle kohta, et nn laskekõlbmatud, deaktiveeritud relvad on reaktiveeritud ja neid on kasutatud organiseeritud kuritegevuse puhul ja samamoodi terroristlike aktide elluviimisel. Nii et siin on kõva samm edasi astunud just julgeolekuaspekti tagamisel.

Teine väga oluline aspekt relvaseaduse menetlemisel on see, et meie julgeoleku- ja korrakaitseasutused on saanud endale kaalutusõiguse relvaloatagajate väljastamisel ja relvaloatagajate kehtivuse peatamisel. Nimelt saab nüüd arvestada ka isiku ohtu riigi julgeolekule ja selle alusel võtta vastu otsus, kas relvaloatagaja üldse mitte väljastada või viia läbi menetlus ja relvaloatagajate kehtivus peatada. Siin on tegelikult see küsimus, mida paljud seovad keeleküsimusega. See on seesama lojaalsusküsimus. Mul on olnud väga palju erimeelsusi Igor Gräziniga, aga see, mida Igor täna ütles, on tegelikult õige. Selle asemel, et tagada relvaseaduse abil lojaalsust, me võiksime pigem rääkida sellest, kuidas reguleerida mittekodanike õigust relva omandada,

ja reguleerida seda selle kaudu, aga mitte nii, et relva omamise soovi ära kasutades hakata eesti keelt õpetama. No kuulge, tulge appi! Sellega me küll eesti keelt ei õpeta! Ma palun juurde kolm minutit!

11:28 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:28 Raivo Aeg

Nii. Üks väga oluline aspekt, mis juurde tuli, on see, et relvaomanikule antakse õigus suurendada relvahoiuukohtade arvu oma äranägemise järgi. Praegu võib teatavasti olla üksainukene koht, rohkem seadus ette ei näe. Nüüd antakse juurde võimalus registreerida politseis veel kaks relvahoiu kohta. Näiteks, kui sa lähed oma põhielukohast mitmeks kuuks kas suvekoju või kuskile mujale, siis on sul võimalus ka need registreerida kui relvahoiu kohad. Kes relvaseadust teab, see teab, et see annab väga palju nüansse juurde.

Ma tegin ka ise paar muudatusettepanekut, üks seondus jahiseaduse muutmisega. Koos relvaseadusega muudetakse või vähemalt on ettepanek muuta jahiseaduse neid osi, mis kohustavad jahil kaasas kandma mitmeid jahidokumente. Kuna relvaseadusesse tuleb täiendus, et relvaluba füüsilisel kujul enam kaasas kandma ei pea, piisab ainult isikut tõendavast dokumendist, analoogiliselt autojuhilubadega, siis on otstarbekas seesama analoogia viia sisse ka muude jahipidamist tõendavate dokumentide kaasaskandmise suhtes. Ka neid ei pea enam kogu aeg kaasas kandma, piisab ühest isikut tõendavast dokumendist. Samamoodi on bürokraatia vähendamise seisukohalt oluline see, et kui ollakse näiteks koos jahil, siis relva üleandmiseks sama liiki relva kandmise õigusega inimesele ei pea enam vormistama tohutul hulgal akte, üleandmisakte ja vastuvõtmisakte, seda saab tõendada ka suuliselt kohapeal.

Loomulikult, relvaseadusesse jäi väga palju sellist, kus n-ö päriselu ja seadusesse kirjutatu ei ole omavahel kooskõlas, see nõuaks revisjoni küll ja veel. Aga nagu ma aru sain, Siseministeerium on plaaninud täiesti uue relvaseaduse kirjutamist, sest eks see vana lappimine, ümberkirjutamine ja täiendamine lõpuks muudabki seaduse nii segaseks ja arusaamatuks, et lihtsam oleks tõepoolest koostada uus relvaseadus, kus võib-olla saab ka neid muid olulisi aspekte juba käsitleda, alates lojaalsusküsimustest jne. Aga eks me sellega läheme edasi. Ma arvan, et ratsionaalne ja õige oleks ikkagi täna toetada relvaseaduse teise lugemise lõpetamist ja suunata see eelnõu edasi kolmandale lugemisele, nii nagu juhtivkomisjon ettepaneku on teinud. Aitäh!

11:31 Aseesimees Hanno Pevkur

Henn Põlluaas, palun!

11:31 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Relvaseadus on tõesti ääretult oluline ja selle praeguse redaktsiooniga on väga pikalt ja põhjalikult tegeldud. Ei saa salata, tõepoolest, selles on tehtud väga palju positiivseid muudatusi, mida tuleb toetada, aga samas on üsna palju küsitavusi ikkagi sinna ka sisse jäänud või siis sisse toodud.

Relva omamine on üks vaba ühiskonna tunnusmärke. See annab tunnistust sellest, et riik usaldab oma kodanikke, sest ta usaldab relva kodanike kätte. Paraku, kui see seaduseelnõu Siseministeeriumist tuli, siis kandis see risti vastupidist ideoloogiat. Selgelt oli näha, et riik ei usalda enda kodanikke, riik ei usalda isikuid, kellele on juba antud relvaluba ja kes on tegelikult läbi teinud kõik kontrollid, kaasa arvatud kapo kontrolli, kes on sooritanud kõik eksamid, laskmise ja relva käsitlemise oskuse testid. Täiesti varjamatult oli selle eelnõu eesmärk korjata rahva käest ära relvad, teha raskemaks relvaloa saamine ja võimalikult kergeks selle äravõtmine, kaasa arvatud sellel momendil, kui oleks vaja relvaloa kehtivust pikendada. Õnneks sellised ettepanekud, kus olid suuremad, kuidas öelda, vasturääkivused, näiteks see, et relvaloa pikendamisel peab inimene hakkama uuesti põhjendama, miks tal on relva vaja, ja tal tuleb sooritada kõik eksamid, said tagasi lükatud. Põhjus on ju väga lihtne: mitte ühtegi kriteeriumit, mille alusel saaks seda luba mitte pikendada, seaduse esitaja Siseministeerium ei osanud välja tuua ega olnudki seda ilmselt soovinud. Ametnikule anti subjektiivne õigus otsustada. Aga näiteid selle kohta me teame juba täna. Tartus oli kaks aastat tagasi juhtum, kui küsiti relvaloa pikendajalt, kas tal on siia maani relva enesekaitseks vaja läinud. "Ei ole." – "No järelikult sul ei olegi siis seda vaja." Tema

luba ei pikendatud, aga läks mööda vist kaks nädalat või kaks kuud, ühesõnaga, üsna varsti oleks tal seda vaja olnud. Talle tungiti kallale ja tagajärjed olid üsnagi hullud. Õnneks jäi see asi seadusest välja. Nagu ma mainisin, relva omamine suurendab julgeolekut. Vaatame neid Ameerika osariike, kus on relvad vabamüügis. Tegelikult on vastupidi sellele, mida võiks arvata, just nimelt nendes osariikides kuritegevust vähem. Küsimus on ju selles, et me ei jaga relvi igaühele vabalt, need isikud on tõesti kontrollitud ja lojaalsed kodanikud. Kui nad on ebalojaalsed või kasutavad relva kuritegelikul eesmärgil, siis on iga hetk võimalik relvaluba tühistada ja see neilt ära võtta. Aga kogu selle n-ö enda ideoloogia toetuseks tõid Siseministeeriumi esindajad komisjonis näiteid selle kohta, kui palju on relvadega pandud toime mingisuguseid kuritegusid või kui palju on nendega juhtunud õnnetusi. Aga kui me hakkasime täpsemalt küsima, siis ...
Palun lisaaega!

11:35 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:35 Henn Põlluaas

... selgus, et räägiti ebaseaduslikest, mitte legaalsest relvadest. Legaalsest relvadega sooritatud kuritegusid on ikkagi ääretult vähe. Ei oleks olnud võimalik ka suvesõda 1941. aastal, kui rahval ei oleks käes olnud isiklikke relvi, millega okupantidele vastu astuda. Me peame täiesti ausalt ja lahtiste silmadega vaatama ka tulevikku. Kõik need situatsioonid võivad korduda.
Mis siis olid, ütleme, sellised suuremad probleemid, mis ikkagi seadusesse sisse jäid? Padrunite arv. 200 padrunit kõikide relvade kohta on ikkagi ääretult vähe. Olen ise aktiivne kaitseliitlane ja käin laskmas, ma tean, et 100 padrunit kulub ainuüksi tunni aja jooksul. See ei ole ka mitte treening, vaid väike soojendus, sisselaskmine. Kindlasti oleks vaja lubatud padrunite arvu suurendada, seda enam, et ka eelnõu tutvustaja ütles, et Soomes näiteks ei ole üldse mingisuguseid piiranguid.
Padrunipesas padruni kandmine on õigustatud. Tõepoolest, relva vinnastamine, kui sulle tungitakse kallale, ei võta väga palju aega, aga ometigi võtab see nii palju aega, et selle aja jooksul suudab kurjategija sulle kallale tulla ja sa enam ei saagi relva vinnastada.
Keelenõuded – nendest on täna palju räägitud. Me ka toetasime seda ettepanekut.
Tegime ettepaneku viia gaasirelvad samamoodi lubade alt välja, sest sisulist vahet ju ei ole, kas see on gaasiballoon või -relv, erinev on ainult kuju. Kahjuks seda ei toetatud.
Deaktiveeritud relvad tuleb registreerida, registrisse kanda jne. Samas on uue, meil kehtiva Euroopa Liidu direktiivi järgi deaktiveeritud relv ainult dekoratiivne eseme, seda ei ole võimalik enam laskekõlblikuks teha, seetõttu ei ole mõtet kulutada enda aega ega riigi raha nende registreerimisele.
Lasersihik. Millegipärast leiti, et see on ääretult ohtlik ja sellega hakatakse lennukuid häirima. Samas võib igaüks osta ükskõik millise laseri, millega on mõne meetri kauguselt võimalik midagi põlema panna. Ma ei usu, et need ausad, legaalsed, kontrollitud relvaomanikud hakkaksid lennuliiklust häirima.
Nii et tegelikult on neid asju, mida tuleks parandada, palju-palju, sellele vaatamata, et ma tõesti tunnustan komisjoni ja tunnustan ka Siseministeeriumi selle eest, et nad suuremad rumalused välja jätsid ja samas väga palju positiivseid asju sisse panid, nii et seadus läks paremaks. Aga ma siiski arvan, et Riigikogu peaks sellega veel tegelema ja ikkagi riigikaitsekomisjoni sellesse kaasama, miks ka mitte. Aitäh!

11:39 Aseesimees Hanno Pevkur

Madis Milling, palun!

11:39 Madis Milling

Härri istungi juhataja! Austatud kolleegid! Inimesed, kes tulirelvadega kokku ei puutu, kipuvad tulirelvi müstifitseerima ja demoniseerima, sest nad ei tea, millega on tegu. Iga kord, kui kuskil toimub mingi traagiline sündmus, olgu see koolitulistamine või midagi analoogset, hakkab ühiskond häälekalt arutlema selle üle, et kui keelaks nüüd kõik tulirelvad ära. Ometigi mõrvatakse oluliselt rohkem inimesi kööginugade, kirveste ja taburettidega, aga me ei räägi kööginugade ja kirveste keelustamisest. Relv on tööriist. Jaa, ta on ohtlik tööriist ja seda enam tuleb teda õppida kasutama.
Siin juba viidati sellele, et riik, kes ei usalda oma rahvast, tahaks hirmsasti inimestelt relvad ära korjata.

Kui me meenutame ajalugu, siis teame, et peale juunipööret 1940 see just juhtuski. Kõige esimene asi, mida punavõim tegi, oli see, et ta kiirelt korjas rahvalt relvad ära. Kui me 1990-ndatel iseseisvaks saime ja hakkasime oma seadusi tegema, siis kust meil malli võtta oli? Me võtsime väga palju üle ju nõukogude aja seadustest. Samamoodi loksus kõik, mis puudutas relvi, meil niimoodi sabana nõukogude ajast kaasas. Paraku me seda nõukogude aja mõttemalli enesele arusaamatult järgime ka kohati tänapäeval. Nõukogude aja mõttepärandina on summuti, lasersihik ja ka öösihik midagi väga-väga kriminaalset, sellepärast et neid asju kasutasid ju ainult kapitalistlike riikide diversandid. Kuid aeg on edasi läinud ja me ei tohiks selliseid tehnilisi vahendeid enam demoniseerida.

See seadus on toores. Jaa, selle seadusega on oluliselt edasi liigutud ja siin on palju häid asju, aga on võimalus seda seadust veel paremaks teha. Ma ei taha väga detailidesse minna ja piinata nende detailidega inimesi, kes asjast midagi ei tea, aga mõne asja ma tooksin siiski välja.

Relvaloa pikendamisel eksami tegemine. Täna kõlas siin arvamusi, et me ju ei tee eksamit, kui me autojuhiluba pikendame, ja siis kõlas vastuargument, et aga inimene, kes on soetanud endale relva ega ole pikka aega seda kapist välja võtnud, ju minetab selle kasutamise oskuse. Jaa, tõepoolest minetab, aga piisaks täiesti sellest, kui relvaomanik kord aastas käiks tiirus, kus on litsentseeritud laskeinstruktor, võtaks relva karbist välja, näitaks ette põhilised relvaliigutused ja kuulaks laskekäsklusi. Sellest piisaks. Registrisse läheks kirja, et inimene on seal käinud ja teinud laskeharjutuse, ning asi oleks korras – lihtsalt puhtpraktiline tehniline lahendus.

Laskemoona hulk. Nagu siin ettekannetest välja tuli, ega ka Siseministeerium ei oska öelda, millistele analüüsidele või argumentidele tuginedes on ta äkki võtnud kuskilt laest padrunit arvu 200 ja selle kivisse raiunud. See ei ole pädev. Keegi ei räägi siin sellest, et inimesel võiks kodus olla tuhandeid või kümneid tuhandeid padruneid. Laskeinstruktorid, praktikud, räägivad optimaalsest hulgast, mis oleks näiteks 400 ühe kaliibriga padrunit ühe konkreetse relva kohta. 200 padrunit kodus, mida see tähendab? Toon praktilise näite. Ma elan metsatalus, mul on püstol, minu proual on lihtsamini käsitletav relv, näiteks revolver, siis on mul ka vintraudne jahipüss kitse jaoks ja sileraudne 12-kaliibriline jahipüss karu jaoks. Ma saan kodus hoida 200 padrunit, mis teeb ainult 50 padrunit ühe relva kohta. Seadus ütleb, et relvaomanik peab ennast vormis hoidma. 50 padrunit ei tee lasketiirus mitte midagi.

Järgmine näide: kuul rauas. Ma teen selle hästi puust ja punaseks. See diskussioon tekkis revolvi ja püstoli üle. Revolvril on sisuliselt kogu aeg kuul rauas, aga püstolil nüüd olla ei tohi. Püstol, millel on kuul rauas, mis on mahavinnastatud ja millel on kaitseriiv peal, on tehniliselt ...

Palun lisaaega!

11:44 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:44 Madis Milling

... ohutum kui revolver, sellepärast et revolvril kaitseriivi ei ole. Aga miskipärast äkki leiti, et näed, revolver on ohutum, aga kui püstolil on kuul rauas, siis see on oluliselt ohtlikum.

Ehk me näeme siin väga palju selliseid asju, mille kohta saab öelda irooniliselt, et kabinetis sündinud. Siin toodi ka näide – õnneks võeti see säte seadusest välja, aga ma lihtsalt pean selle uuesti siin kõnepuldil välja tooma –, et kui sa lähed relvaluba pikendama ja su käest küsitakse, kas sul on relva vaja läinud, ja sa ütled, et ei ole, siis äkki leitakse, et sul polegi seda relva vaja. Kuulge, see on jabur! Samamoodi võiks ju autoülevaatusel küsida, kas tulekustutit on vaja läinud. "Ei ole." – "Aga siis seda ju autos hoida vaja pole!" Ehk need on taas sellised kabinetis sündinud asjad.

Mina olen seda meelt, et eelnõu peab minema tagasi komisjoni, ja olen kaks korda seda meelt, et arutelusse võiks kaasata ka riigikaitsekomisjoni. Ma luban teile, et riigikaitsekomisjonis on hulgaliselt praktilist kompetentsi. Aitäh!

11:45 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem kõnesoove ei ole. Saame minna muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Selle eelnõu kohta on laekunud 46 muudatusettepanekut. Asume neid läbi vaatama. Esimene muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, arvestatud täielikult. Teine muudatusettepanek on arvestatud täielikult. Kolmas on arvestatud täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

11:46 Henn Põlluaas

Palun EKRE fraktsiooni nimel panna see muudatusettepanek hääletusele!

11:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Selge, alustame hääletuse ettevalmistamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 22 ja vastu 39 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

11:49 Henn Põlluaas

Aitäh! Palun EKRE fraktsiooni nimel panna see ettepanek hääletusele!

11:49 Aseesimees Hanno Pevkur

Selge. Kas me võime minna hääletuse juurde, kas vastuväiteid ei ole?

Head Riigikogu liikmed, teie ees on muudatusettepanek nr 5, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 18 Riigikogu liiget ja vastu 41. Ettepanek ei leidnud toetust. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, on arvestatud osaliselt. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon ja see on täielikult arvestatud. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon on jätnud arvestamata. See ettepanek ei kuulu vastavalt kodu- ja töökorra seaduse §-le 106 hääletamisele. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud Raivo Aeg, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt muudatusettepanekuga nr 11, mida komisjon on täielikult arvestanud. 12. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, ka see ei kuulu hääletamisele juba mainitud paragrahvist tulenevalt. 13. muudatusettepaneku on esitanud Toomas Vitsut, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 14. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole arvestanud, see ei kuulu ka hääletamisele. 15. muudatusettepaneku on esitanud Külliki Kübarsepp, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Külliki Kübarsepp, palun!

11:52 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

11:52 Aseesimees Hanno Pevkur

Kas me võime minna hääletuse juurde? (Hääl saalist.) 15. muudatusettepanek, jah.

Head Riigikogu liikmed, panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Külliki Kübarsepp, juhtivkomisjon jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 32 ja vastu oli 39 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust. 16. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Toomas Vitsut ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon on arvestanud täielikult. 17. muudatusettepaneku on esitanud Raivo Aeg, täielikult arvestatud. 18. muudatusettepaneku on esitanud Toomas Vitsut, täielikult arvestatud. 19. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, arvestatud osaliselt. 20. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

11:53 Henn Põlluaas

EKRE fraktsiooni nimel palun panna see muudatusettepanek hääletusele!

11:54 Aseesimees Hanno Pevkur

Asi selge. Kas me võime minna hääletuse juurde? Vastuväiteid ei näe.

Head Riigikogu liikmed, teie ees on muudatusettepanek nr 19. Vabandust, nr 20! Õige, vabandust! Teie ees on muudatusettepanek nr 20, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 40. Ettepanek ei leidnud toetust. 21. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 22. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 23. muudatusettepaneku on esitanud nii Toomas Vitsut kui ka EKRE fraktsioon, komisjon on täielikult arvestanud. 24. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, arvestatud sisuliselt 25. muudatusettepanekuga, mille komisjon on ise teinud ja täielikult arvestanud. 26. muudatusettepanekut on komisjon täielikult arvestanud ja komisjon on selle ise teinud. 27. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Komisjon ei ole seda arvestanud, aga vastavalt kodukorraseadusele ei kuulu see hääletamisele. 28. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon ei ole arvestanud ja see hääletamisele ei kuulu. 29. muudatusettepaneku on esitanud Toomas Vitsut, komisjon on seda arvestanud osaliselt muudatusettepaneku nr 30 abil, mille komisjon ise tegi ja mida täielikult arvestas. 31. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 32. muudatusettepanek on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt, komisjon ei ole arvestanud, see ei kuulu ka hääletamisele. 33. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon ei ole arvestanud ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 34. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon ei arvestanud ja ettepanek ei kuulu hääletamisele. 35. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon jättis arvestamata, ettepanek hääletamisele ei kuulu. 36. muudatusettepanek, õiguskomisjon on täielikult arvestanud. 37. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon on jätnud arvestamata ja hääletamisele ei kuulu. 38. muudatusettepanek on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt, komisjon ei ole arvestanud, ettepanek hääletamisele ei kuulu. 39. ettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 40. muudatusettepaneku on esitanud komisjon ja on täielikult arvestatud. 41. muudatusettepanek on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

11:58 Henn Põlluaas

Aitäh! Palun EKRE fraktsiooni nimel panna see ettepanek hääletusele!

11:58 Aseesimees Hanno Pevkur

Selge. Kas me võime minna hääletuse juurde?

Head Riigikogu liikmed, panen hääletusele 41. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ja mille komisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt oli 21 ja vastu 41 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust. 42. muudatusettepaneku on esitanud komisjon ja on täielikult arvestatud. 43. muudatusettepaneku on esitanud Raivo Aeg, komisjon on täielikult arvestanud. 44. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, komisjon ei ole arvestanud ja see hääletamisele ei kuulu. 45. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

12:00 Henn Põlluaas

Palun see muudatusettepanek hääletusele panna!

12:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Asi selge. Kas võime minna hääletuse juurde? Vastuväiteid ei ole.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele 45. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seda muudatusettepanekut toetas 23 ja vastu on 41 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

46. muudatusettepanek on komisjonilt, arvestatud täielikult.

Head Riigikogu liikmed, oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud, aga Reformierakonna fraktsioon on teinud ettepaneku katkestada relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 494 teine lugemine. See ettepanek on vaja läbi hääletada.

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Me asume hääletama Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekut katkestada relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu teise lugemise katkestamise poolt hääletas 34 ja vastu oli 41 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust, mis tähendab, et teine lugemine on lõppenud.

2. 12:03 Riigikogu otsuse "Eesti Vabadussõjalaste Liidu ja sellega seotud isikute ning organisatsioonide rehabiliteerimisest" eelnõu (552 OE) esimene lugemine

12:04 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu, läheme oma päevakorraga edasi. Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Henn Põlluaasa, Jaanus Karilaidi, Martin Helme, Igor Gräzini, Jaak Madisoni, Raivo Põldaru, Arno Silla, Peeter Ernitsa, Madis Millingu, Mart Helme, Uno Kaskpeiti, Tarmo Kruusimäe ja Märt Sultsi esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabadussõjalaste Liidu ja sellega seotud isikute ning organisatsioonide rehabiliteerimisest" eelnõu 552 arutelu. Ettekandjate nimel teeb esimese lugemise ettekande Henn Põlluaas. Palun!

12:04 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Teie ees on eelnõu, mille on esitanud Riigikogu nelja fraktsiooni liikmed ning mille eesmärk on lühidalt kokku võttes rehabiliteerida kõik isikud ja ühendused, kes olid seotud Eesti Vabadussõitlejate Liiduga ja kes mõisteti alusetult süüdi, keda seega represseeriti. Seletuskirjas on ka ülevaade tolle aja ajaloolistest sündmustest, aga ma teen sellele vaatamata üldise kokkuvõtte toimunust, sest tegemist on ääretult põhimõttelise küsimusega. Tegemist ei ole mitte ainult poliitilise, ammugi mitte ainult erakondliku küsimusega, vaid otseselt moraali, eetika ja kunagise ülekohtu heastamisega, mis meie vabariigi tänavusel juubeliaastal oleks väga kena stardipauk järgmisele sajale aastale.

Ühesõnaga, kes siis olid vabadussõjalased ja mida nende organisatsioon endast kujutas? Tegemist oli meestega, vähemal määral ka naistega, kes olid otseselt seotud Eesti Vabariigi sünniga – inimestega, kes võitlesid vabadussõja rinnetel, kes juhtisid neid võitlusi, ja ka inimestega, kes tagalas andsid oma panuse Eesti Vabariigi sünniks. Need olid Eesti riigi patrioodid ja võiks öelda, ka asutajad.

Vabadussõjalaste liidul on läbi aegade olnud mitu nime. See asutati keskjuhatuse nime all – vabadussõdalaste keskjuhatuse nime all, kui ma ei eksin – 1929. aastal. See sai kohe alguses üsna suure poolehoidu ühiskonnas. Nende tegevuse eesmärk oli just nimelt seista vastu sellele poliitilisele lehmakauplemisele, mis vabariigis oli toimunud – Eestis oli neli valitsust aasta jooksul –, seista vastu korruptsioonile ja kaitsta demokraatiat ja rahva õigusi. Nende põhikirja § 1 loetleb needsamad punktid, mille eest seisti. Seetõttu need süüdistused, mis neile hiljem esitati, on täiesti alusetud.

Kuidas aga jõuti sinnani, et hakati seda liikumist demoniseerima? Põhjus oli väga lihtne. Saabusid presidendivalimised aastal 1934 ja vabadussõjalaste liit otsustas neis osaleda. Mul jäi vahepeal mainimata üks seik: 1934. aasta alguses vabadussõjalaste keskliit suleti, süüdistatuna riigipöördekatsetes. See süüdistus oli täiesti alusetu. Sellele vaatama nad uuesti organiseerusid ja loodi Eesti Vabadussõjalaste Liit, kes tuli valimistele. Ja valimistel oli olukord järgmine. Tolleaegse seaduse järgi pidid presidendikandidaadid koguma toetusallkirju. Kandidaatideks olid Päts, Rei, Laidoner ja Larka vabadussõjalaste poolt. Andres Larka sai toetusallkirju 52 000 rohkem kui kõik ülejäänud kandidaadid

kokku. Eelnevalt olid toimunud kohalikud valimised, kus vabadussõjalased said linnades üle 40% häältest. Narvas, Tartus ja Tallinnas said nad täiesti ülekaalukalt kohad volikogudes, maakohtades veidi vähem. Nii et presidendivalimiste tulemus oleks täiesti selge olnud: vabadussõjalaste kandidaat oleks võitnud. Eelnevalt oli ka pandud rahvahääletusele mitu põhiseaduse varianti, küll Riigikogu poolt jne, ent need lükati kõik rahvahääletusel tagasi. Aga põhiseadus, mille esitasid vabadussõjalased, võeti ülekaaluka heakskiiduga vastu.

Vahetult enne valimisi korraldati Eestis võimupööre ja arreteeriti vabadussõjalased, kellele kuulus nende eelnenud hääletuste järgi suurema osa ühiskonna toetus ja kes oli toona ka kõige suurem poliitiline organisatsioon Eestis: sinna kuulus ligi 60 000 inimest. Aga korraldati võimupööre, vabadussõjalaste liit likvideeriti, selle juhtkond ja terve suur hulk muid inimesi arreteeriti. Neilt võeti õigus poliitilises tegevuses osaleda. Kes olid valitud volikogudesse, need eemaldati sealt. Sõjaväelased saadeti erru, võeti neilt nende auastmed jne, jne.

Algas kohtuprotsess, milles neid süüdistati riigipöördekatstes, julgeoleku ohustamises ja fašismimeelsuses. Kohtus ei leidnud mitte ükski nendest süüdistustest kinnitust. Seetõttu oldi sunnitud suurem osa nendest alusetult süüdistatutest vabastama, aga mõned juhid jäeti kauemaks vahi alla. Selle võimupöörde sooritasid Päts, Laidoner ja neid toetanud Rei ning selle tagajärjel likvideeriti Riigikogu, selle töö katkestati, kehtestati tsensuur ja n-ö kaitseseisukord, igasugune organiseerumisvabadus võeti inimestelt ära. Ka kõik ülejäänud erakonnad likvideeriti ja jäeti ära presidendivalimised, mis oleks pidanud siis toimuma.

1935. aastal esitasid vabadussõjalased rahva algatuse toetamiseks eelnõu, mille eesmärk oli taastada endine olukord, sh taastada ka põhiseaduse kehtivus. Aga riigivanem andis välja dekreedid, millega võeti ära õigus korraldada rahvaalgatuse korras referendumeid.

Üks asi, mida vabadussõjalastele on kogu aeg ette heidetud, on nende n-ö kõva käe ihalus ja väidetav soov autokraatiat kehtestada. See ei vasta üldse tõele. Kui me vaatame nende põhiseaduse varianti, siis tõesti see lähtub põhimõtteliselt presidentiaalsusest, aga samas võime öelda, et see on oluliselt demokraatlikum kui meie tänane põhiseadus. Vastu võetud põhiseaduses oli presidendi valimine antud rahva kätte ja rahvale oli antud õigus algatada referendumeid ja esitada seaduseelnõusid rahvaalgatuse korras. Praegu meil kahjuks selliseid õigusi ei ole.

Kuna tehti ettepanek taastada õiguslik olukord riigis ning inimeste poliitilised õigused ja eneseväljendusvabadus, siis peale konsultatsioone teiste erakondadega ja pinna sondeerimist jäi vabadussõja juhtidele võimalus jõustada kehtiv konstitutsioon ja põhiseaduslik demokraatlik riigikord võimuhaaramise teel. Seda arutati 7. detsembril 1935. aastal, kuid leiti, et selline kava ei ole siiski vastuvõetav, ja sellest loobuti. Sellele vaatamata arreteeris poliitiline politsei kokku 772 isikut ja neist 155 said süüdistuse.

Samas on mitmed tänapäeva ajaloolased, kes on seda temaatikat uurinud, pidanud võimalikuks, et väidetav mässukatse oli hoopis nende poliitiliste oponentide ja ka politsei provokatsioon. 62 kodanikku karistati olematu riigipöördekatse eest 10–20 aasta pikkuse sunnitööga. Nendelt kõigilt võeti kõik nende õigused, aga 1938. aastal nad siiski vabastati koos kommunistidega amnestiaseaduse alusel. Eesmärk oli, et nad ei jätkaks poliitilist tegevust ja tunnistaks enda eksiteele sattumist. Aga amnestia ei ole sama mis rehabiliteerimine või nende õiguste taastamine, sõjaväelastele auastmete tagasiandmine. Seega jäi nende hea nimi endiselt määrituks.

Hiljem võeti küll Vares-Barbaruse valitsuse soovil vastu uus amnestiaseadus, millega taastati poliitiliselt represseeritud isikute, eeskätt kommunistide õigused. Aga me teame, et tegelikult kuulusid vabadussõjalased just nende isikute hulka, keda nõukogude võim hakkas esimesena represseerima ja keda demoniseeriti terve okupatsiooniaja jooksul. Kõik vabadussõjalaste juhid, kes kätte saadi, hukati okupatsioonivõimu käsul. Loomulikult ei lõppenud süüdistused, et tegemist on kodanlike natsionalistide ja fašistidega, kuigi neid süüdistusi ei olnud suutnud tõestada ka mitte Eesti Vabariigi kohtud, kus nende küsimusi arutati ja kus nad süüdi mõisteti, kuigi kõik sellised süüdistused kummutati. Absoluutselt mingeid sidemeid ei Itaalia fašistidega ega Saksa natsionaalsotsialistidega ei suudetud tõestada. Tegemist oli valesüüdistustega. Vabadussõjalaste liit seisis just nimelt demokraatia eest, nagu nad kinnitasid. Aga nõukogude võim demoniseeris neid inimesi alusetult ja ülekohtuselt kuni lõpuni.

Täna on meil võimalus näidata, et me oleme õigusriik, et me mõistame hukka ülekohtu, ükskõik milline riigivõim selles süüdi on. Me mõistame hukka alusetud repressioonid ja vaatame ausalt ka enda minevikku. Me heastame mitte ainult selle ülekohtu, milles on süüdi okupatsioonirežiim, vaid ka selle,

mille on korda saatnud meie enda võimul olnud isikud.

Põhiseaduskomisjonis arutati seda küsimust ja üks suurimaid probleeme, mis üles kerkis, oli seoses sõnaga "rehabiliteerimine". See justkui seoks meid kuidagi mingi nõukogude võimu ülekohtu ja selle õigusruumiga. Tegelikult see ei ole sugugi nii. Eesti seadustes sõna "rehabiliteerimine" ei ole, nii et seda sammu ei saa käsitada sellena, et me justkui avame vanad kohtuasjad ja hakkame neid lahendeid ümber hindama. Sugugi mitte! Rehabiliteerimine tähendab õigekeelsussõnaraamatu järgi inimeste hea nime ja au taastamist. Ja just seda me teeme. Me teame, et kõiki neid inimesi, keda toona süüdistati, süüdistati alusetult. Neid kiusati taga, represseeriti alusetult ja nende hea nimi sai määratud. Täna me just seda heastamegi, me ei tee mitte midagi muud.

Sellel eelnõul, kui see otsuseks saab, ei ole mitte mingisuguseid muid õiguslikke järelmeid. Ei tule maksta mitte mingisuguseid valurahasid. Me lihtsalt taastame ausate inimeste hea nime. Meil on Riigikoguna selleks täielik õigus ja pädevus. Riigikogu on ka varem seda laadi rehabiliteerimist käsitlenud. Näiteks võib tuua kaks pretsedenti loovat õigusakti: seadus kohtuväliselt represseeritud ja alusetult süüdimõistatud isikute rehabiliteerimise kohta 1992. aastal ning okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seadus, mis on vastu võetud 2003. aastal. Seega ei oleks selline otsus mitte pretsedent, vaid me taastaksime lihtsalt nende inimeste hea nime ja heastaksime kunagise ülekohtu. Küsimus on ju meie ajaloo selgeks rääkimises ning nagu ma alguses ütlesin, moraali, eetika ja demokraatlike printsiipide kaitsmises. Me oleksime pidanud seda tegema juba vahetult Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel. Aga teeme seda siis nüüd, 100. aastapäeval! Kui me ise ei suuda oma riigi kunagi tehtud ülekohtu heastada, siis kuidas me tohime nõuda seda, et meile tehtud ülekohtu heastataks. Me näitame selle sammuga ka seda, et me püsime vankumatult demokraatia teel ning et sellised asjad – selline alusetu, põhjendamatu tagakiusamine ja ülekohtus – ei saa meie riigis enam kunagi juhtuda. Ja isegi kui kunagi peaks millegipärast – mis oleks väga kahetsusväärne – Eestis mingisugused sellised asjad uuesti juhtuma, siis annaks meie tänane otsus selge signaali: ükski ülekohtus kotis ei püsi ja me oleme vankumatult õiguse ja õigluse poolel.

Ma väga ootan, et Riigikogu kiidab selle otsuse heaks. Kui tõesti siin ollakse mõne termini, näiteks "rehabiliteerimise" vastu – seda küll tegelikult ei tohiks olla –, siis me saame need väikesed erimeelsused ära siluda ja võtta meelepärase otsuse teisel lugemisel lõplikult vastu. Meie enda au nõuab ikkagi selle otsuse vastuvõtmist. Aitäh!

12:25 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Jaanus Karilaid, palun!

12:25 Jaanus Karilaid

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt suur tänu väga põhjaliku ettekande eest! Ega selle 20 minutiga rohkem ei jõuagi. Loomulikult sa ei jõudnud keskenduda Artur Sirgu isikule ja tema rollile, tema tagakiusamisele ega ka sellele, et tollane poliitiline võim tegeles ka küüditamisega, vabadussõjalaste perekondade väljasaatmisega saartele. Tegelikult ei ole see üldsegi mitte minevikus elamine. Vastupidi, kui me sellele perioodile ausalt otsa ei vaata, siis normeeriksime sellise suhtumise, et mõni poliitiline võim võib poliitilise armukadeduse ajendil hakata mingit liikumist likvideerima. Tollane kohtuvõim tegutses autoritaarse poliitilise võimu tingimustes ja ka see saal on tegelikult vaikiva ajastu kehtestamisega seotud. Nii et igal juhul on Riigikogul olemas moraalne ja ka õiguslik alus ...

12:26 Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun!

12:26 Jaanus Karilaid

Küsimus oligi tegelikult selles kommentaaris. Aitäh!

12:26 Henn Põlluaas

Tõepoolest, sellesse teemasse süvenemiseks oleks vaja märksa pikemat aega. Siin on mängus väga palju väga tähtsaid detaile. Samas on sellest üsna palju kirjutatud: Rein Marandi, Jaak Valge jt ajaloolased on saanud ligi mitte ainult Eesti arhiividele, vaid ka teiste riikide arhiividele, kust on täiesti vaieldamatult selgunud, et näiteks süüdistus, mis esitati 1933. aastal ajalehes, väites, et kohe-kohe

hakkavad vabadussõjalased riigipööret sooritama, tuli otseselt Nõukogude Liidu saatkonnast. Ka süüdistati vabadussõjalasi fašismimeelsuses, aga nendel ei olnud praktiliselt mitte mingit kokkupuudet fašismiga. Võtame fašismi klassikalise definitsiooni. Vabadussõjalased ei ihalenud kõva kätt, ei ihalenud mingisugust diktatuuri, ei teinud nad mingisuguseid rassierisusi jne, jne. Ainukene joon, mis ühine oli, oli antimarksism. See näitab, et kõik need süüdistused olid alusetud, ja pole õige väita, et nende liikumine oli ebademokraatlik.

Kui see teema kedagi huvitab, siis selle kohta on väga palju materjali olemas. Ja mul on rõõm teatada, et Riigikogus asutatud vabadussõjalaste rehabiliteerimise toetusgrupp annab välja raamatu Karl Pusta eluloost. See sisaldab ka kommentaare ja saab olema väga huvitav teos. Paljudele meist ja eriti Eesti noortele on toonased sündmused kauged, aga tänu kommentaaridele saab olukorrast väga objektiivse ülevaate.

12:29 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

12:29 Martin Helme

Aitäh! Minu arvates on tegelikult kõigile arusaadav, et süüdistused natsismis ja fašismis on läbi aegade olnud klassikalised vasakpoolsed laimukampaaniad kõigi rahvuslaste vastu, nii et selle peale ma ei raiskaks aega. Aga tahan korra veel toonitada seda vahet ja palun, et sa tooksid välja, milles vahe seisneb. Üks asi oli amnestia, mis kuulutati välja 1930-ndate lõpul ja 1940-ndatel, meie räägime rehabiliteerimisest. Ma olen ka kuulnud vastuväiteid, et parlament ei tegele rehabiliteerimisega. Ent minu meelest on Eesti parlament ka varem tegelenud rehabiliteerimisega. Vastab see tõele?

12:29 Henn Põlluaas

Aitäh! See vastab tõele. Amnestia tähendab sisuliselt inimeste vangistuse või sunnitöö, või mis karistust nad ka ei kannu, lõpetamist. Nad lastakse vabaks, aga see ei tähenda nende kodanikuõiguste ja endise positsiooni taastamist. See ei tähenda nende hea nime ja au taastamist, see tähendab lihtsalt nende vabakslaskmist. Vabadussõjalaste hea nimi ja nende au on siiamani määratud. Toonaste dokumentide kohaselt on nad süüdlased edasi, kuigi nad lasti vabaks. 1940. aastal tõesti Vares-Barbaruse valitsus taastas nende õigused, aga see on tinglik. Kohe hakati neid siiski arreteerima. Ja teiseks, Vares-Barbaruse valitsuse seadused, korraldused, määrused on õigustühised. Tegemist oli ikkagi okupatsioonivalitsusega.

Seetõttu on meil suur au võtta täna vastu otsus rehabiliteerida vabadussõjalased ja nende organisatsioon. Ma leian, et see on ka meie kohustus. Ja ma enne märkisin, et Riigikogu on varem teinud selliseid otsuseid, on tegelenud rehabiliteerimisega. Nii et pretsedendid on täiesti olemas. Ei ole absoluutselt mitte mingisugust õiguslikku takistust taastada nende inimeste au ja hea nimi.

12:32 Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

12:32 Igor Gräzin

Kõige standardsem argument on olnud, et vapsid olid fašistid. Seda teooriat on edendanud Eesti propagandatalitus eesotsas Oidermaaga, seda on edendanud Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Partei Ajaloo Instituut, kahtlemata ka Lauri Vahtre ja paljud teised teoses "Tuulepealne maa", sellises aaduhindlikus teleseriaalis. Aga nüüd tekib küsimus, kes oli sellest sildistamisest huvitatud. On arusaadav, et muidugi nad ei olnud fašistid, jumps on seda mõelda. Kelle huvides oli see silt neile algusest peale külge kleepida? Läheme ajas tagasi. Laidonerile oli selge, et vapside võimule tulles oleks ta läinud vangi. Ta oleks läinud vangi ka 1940. aastal. Aga kas tal oli selleks jõudu? Kuskilt pidi ju see propaganda tulema. Oidermaa täitis käsku, Lauri Vahtre jätkab kompartei ajaloo traditsiooni. Kust see ikkagi alguse sai?

12:33 Henn Põlluaas

Jah, see on väga hea küsimus. Loomulikult, nii Päts kui Laidoner, keda sa mainisid, olid sellest otseselt huvitatud ja vabadussõjalaste liidu likvideerimise ja nende liikmete represseerimisega seotud. Enne

presidendivalimisi püüdsid ju mõlemad, nii Päts kui Laidoner saada vabadussõjalaste presidendikandidaadiks. Laidoner tegi isegi üsna märkimisväärse annetuse, aga vabadussõjalased otsustasid siiski tulla välja oma presidendikandidaadiga ja loomulikult see tekitas mõlemas härras väga suurt kibestumust. Aga see näitab ka seda, et tegelikult polnud neil kummalgi vabadussõjalaste ideoloogia ja eesmärkide vastu absoluutselt mitte mingisuguseid pretensioone. Nad ei arvanud, et tegemist oli fašistliku organisatsiooniga – see oli lihtsalt üks poliitiline organisatsioon teiste seas. Aga jah, kust tulid need süüdistused? Tänapäeval on ajaloolased leidnud väga palju arhiivandmeid mitte ainult Eestist, vaid ka Venemaalt. Nii on selgunud, kuidas instrueerimine toimus Nõukogu Liidu saatkonna kaudu, ja mitte ainult instrueerimine. Ilmselgelt esitati ka mitmesuguseid fabritseeritud materjale, sh artikleid, mida avaldas ka sotside toonane häälekandja ja mis andsid Pätsile hea idee neid süüdistusi jätkata, kuigi kõigile oli selge, et nendel süüdistustel ei ole alust. Nii et põhiliselt olid kõige taga poliitilised oponendid, ja mitte ainult vasakult poolt, vaid ka paremalt poolt. Kõigile oli tõepoolest selge, et vabadussõjalased võidavad presidendivalimised ja et nende osakaal Riigikogus, mille valimised pidid ju ka kohe tulema, saab olema väga suur, tõenäoliselt saavutavad nad enamuse. Poliitilised oponendid leidsidki, et parem on, kui üks poliitiline jõud, kes neile ei meeldi, kes pakub väga suurt konkurentsi, lihtsalt likvideeritakse. Kui me täna selle otsuse heaks kiidame, siis anname selge signaali, et praeguses Eesti ühiskonnas valede, demagoogia ja süüdistustega, millel puudub igasugune alus, ei saa ühtegi poliitilist jõudu niisama, asja ees, teist taga ühiskonnast eemaldada või kõrvale tõrjuda.

12:37 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:37 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sa küll ütlesid, et ebaõiglus kotis ei püsi, aga sa tead ju hästi, et ikka püsib küll. Tegelikult on põhiseaduskomisjon meie eelnõule surmaotsuse langetanud, see saadetakse prügikasti vaatamata sellele, et koos minuga on siin veel paar peaministripartei esindajat ja opositsiooni saadikuid, kes on isepäised ja mõtlevad oma peaga. Minu küsimus on: miks see ebaõiglus ilmselt jätkub? Kelle huvides see on, et neid inimesi ei taheta rehabiliteerida?

12:38 Henn Põlluaas

Olgem ausad, vabadussõjalased on tänaseks kõik surnud. Enam pole elus mitte ühtegi meest, kes oleks võidelnud vabadussõjas. Nad on meie seast lahkunud ega saa enda eest seista. Küll on aga elus väga palju inimesi, kes kuulusid esimese vabariigi lõpuaastatel võimustruktuuridesse, Riigikokku, valitsusse, ja nende toetajaid. Vabadussõjalasi demoniseeriti nõukogude ajal 50 aastat, neile löödi otsaette ülekohtune tempel, et tegemist on fašistidega, ja jätkati Pätsi ja Rei valelikku propagandat. Nii ei maksa imestada, et ka tänapäeval on inimesi, kes usuvad, et tõepoolest midagi oli vabadussõjalastega viltu. Aga sa viitasid põhiseaduskomisjonile, kes leidis, et eelnõu võiks tagasi lükata. Mind paneb väga imestama, et komisjoni esimees Marko Pomerants ütles BNS-ile peale seda komisjoni istungit, kus ma ka ise hääleõiguslikuna osalesin, et komisjon otsustas eelnõu tagasi lükata õiguslikest argumentidest lähtudes. Tegelikult mitte mingisuguseid õiguslikke argumente seal ei arutatud. Arutasime vaid "rehabiliteerimise" tähendust. Ammugi ei võtnud me mingisugust sellesisulist otsust vastu. Nii et ilmselt peaksite oma küsimuse esitama inimestele, kes leiavad, et meil aeti enne sõda väga õiget poliitikat ja kõik, mis Päts tegi, oli õige ja puhas nagu prillikivi. Paraku me teame nüüd, et sellele propagandale ja oponentide mustamisele vaatamata nii ilusad need asjad toona ikkagi ei olnud.

12:41 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe, palun!

12:41 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees! Hea ettekandja! Kas te olete tutvunud ka eksiilvalitsuse materjalidega? Kas mõni vabadussõjalaste liidu juhatuse liige või lihtliige, kes pääses põgenema, on pöördunud rehabiliteerimispalvega Eesti eksiilvalitsuse poole? Kas ka Eesti eksiilvalitsus on mingil määral seda temaatikat käsitlenud?

12:41 Henn Põlluaas

Minu andmetel ei ole. Aga väga palju vabadussõjalaste liidu liikmete järeltulijaid on pöördunud meie poole palvega isade ja vanaisade mälestus puhtaks pesta ning osutada nendele inimestele seda au, mida nad väärivad.

12:42 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

12:42 Helmut Hallemaa

Aitäh, esimees! Hea ettekandja! Tõesti, põhiseaduskomisjonis oli üks teema rehabiliteerimise termin, aga teine oli see, kas see protsess on nüüd lõppenud: kas vabadussõjalased on rehabiliteeritud sellesisuliste artiklite ja teatud dokumentide tutvustamise kaudu või mitte. Seisukohal, et ei ole, olid sina, olin mina ja oli ka komisjoni istungil viibinud Igor Gräzin. Aga minu küsimus tuleneb sellest, et Riigikogu on ennegi teinud ja veel enne teda, 1992. aasta 19. veebruaril ka Ülemnõukogu tegi otsuseid rehabiliteerimise kohta. Kas see, et meil õiguskeelsussõnaraamatus on sõna "rehabiliteerimine" sees, ei tähenda, et meil on see mõiste tegelikult defineeritud? Kui ei ole, siis mis sa arvad, kas seda peaks tegema mõnes seaduses?

12:42 Henn Põlluaas

Jah, õigusterminina ei kasutata seda meil üheski seaduses. Aga kuna see on õigekeelsussõnaraamatus olemas täiesti aktsepteeritud terminina, millel on selge ja vaieldamatu sisu – selles ei ole ju mitte midagi arusaamatut või kaksipidi mõeldavat –, siis mina ei näe mingisugust põhjust, miks me seda sõna siin kasutada ei või. Tõesti seda enam, et Riigikogu on seda teinud ka varem.

12:43 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

12:43 Jüri Adams

Aitäh! Härra ettekandja! Te nimetasite siin põhiseaduskomisjoni esimeest härra Pomerantsi. Ma kinnitan teile, et tema suhtlemine meediainimestega on tõeline ime. Viimase paari kuu jooksul on ta mitu korda andnud väga põhjaliku intervjuu, rääkides sellest, mis on komisjonis juhtunud, ainult et see komisjoni istungi kuupäev on järgmine päev olnud. Aga minu küsimus teile on see. Te nimetasite, et teil on andmeid, et Riigikogus on vastu võetud kas seadusi või otsuseid või deklaratsioone, milles on nimetatud rehabiliteerimist või ka sisuliselt rehabiliteerimist, aga ilma selle terminita. Mul oleks hea meel saada nende nimekirja. Mina ei jõua neid otsida, äkki te oskate mõnda nimetada?

12:44 Henn Põlluaas

Jah, 1992. aastal võeti Riigikogus vastu seadus kohtuväliselt represseeritud ja alusetult süüdimõistatud isikute rehabiliteerimise kohta. See on täiesti konkreetselt olemas ja mõeldud on okupatsioonirežiimi poolt represseeritud. Ja teine, hilisem on 2003. aastast: see on okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seadus, mis käsitles nende inimeste rehabiliteerimist. Nii et selles mõttes ei ole ka praegusel koosseisul mingisugust vastunäidustust seadusandjana vastu võtta otsus vabadussõjalaste liidu ja sellega seotud isikute ning organisatsioonide rehabiliteerimise kohta.

12:45 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Algatajale rohkem küsimusi ei ole. Austatud Riigikogu, enne kui me aruteluga edasi läheme, tuleb meil täita protseduuriline kohustus. Palun Martin Helmel selle signaali ajal minu juurde tulla. Austatud Riigikogu, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku pikendada Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 4. töönädala 8. veebruari istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt oli 21 liiget, vastu 28, erapooletuid 3. Ettepanek ei leidnud toetust. Jätkame arutelu! Põhiseaduskomisjoni nimel teeb ettekande Helmut Hallemaa. Palun!

12:48 Helmut Hallemaa

Hea esimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon käsitles seda teemat tänavu 23. jaanuaril. Teemaks oli Riigikogu otsuse eelnõu, mille 13 Riigikogu liiget olid esitanud 23. novembril eelmisel aastal. Ju nad olid sellele ka kõik alla kirjutanud. Istungist võtsid osa komisjoni liikmed Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Marko Pomerants, Henn Põlluaas Jaak Madisoni asendusliikmena, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Mihhail Korb, Rein Randver ja nõunikud. Puudus Tiit Terik. Kutsutud olid lisaks otsuse eelnõu esitajate esindajale Henn Põlluaasale ka Igor Gräzin Riigikogu liikmena, Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna kommunikatsioonijuht Epp-Mare Kukemelk ja Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nõunik Vahur Kollom.

Henn Põlluaas tegi minu kui komisjoni ettekandja eest päris suure töö ära, see teema sai üsna põhjalikult läbi käidud. Ta tegi ka komisjonis ajaloolise tagasivaatena sisulise ekskursi ja andis ka hinnanguid. Jutuks tuli ka vabadussõjalaste seos või mitteseos fašistliku liikumise teatud tegelastega. Põhiarutelu oli minu arvates kaks olulisemat momenti, millest ka siin saalis on päris pikalt juttu olnud. Seesama rehabiliteerimise termin ja selle õiguspärasus. Hea kolleeg härra Adams märkis, et nõukogude võimu lõpuaastatel kasutas nõukogude võim ise rehabiliteerimise terminit, et end paremas valguses näidata, ja seetõttu justkui ei maksaks seda terminit kasutada, kuna paljudele seondub sellega see halb aeg. Ma ise arvan, et see ei saa küll põhjus olla. Kui meile ei sobi see termin, siis tuleks selle tähendust muuta kõikjal – seetõttu ma küsisin siin saaliski seda – või see nii õigekeelsussõnaraamatust kui ka kõigist dokumentidest välja võtta. See argument ei ole hea ega saa olla aluseks Riigikogu otsuse eelnõu tagasilükkamisel.

Tegelikult mitmed komisjoni liikmed, nende seas ka mina, samuti kutsutud rahvasaadikud, eriti Igor Gräzin, rõhutasid vajadust selle teemaga tegelda. Teema on kindlasti oluline. Nagu siin juba märgiti, tegelikult on ka varem siin saalis vastu võetud dokumentides, olgu need otsused või avaldused, rehabiliteerimist kasutatud, pidades silmas okupatsioonirižiimide poolt represseeritud isikuid. See on laienenud ka omaaegsetele kohtuotsustele. Mis puudutab selle protsessi lõppemist või mittelõppemist, siis kaks komisjoni liiget ja Igor Gräzin olid seisukohal, et tegelikult ei ole rehabiliteerimine toimunud täies mahus. Vähemalt ühes kohas kindlasti on toimunu õigesti kajastamata: need on meie ajalooõpikud. Pole tähtis, kas need isikud elavad või mitte, õpikuteski võiks tõe kirjas olla. Komisjoni esimees Marko Pomerants sõnas, et rehabiliteerimist ei ole mõistlik ja õiglane läbi viia sellise otsuse kujul. Seda arvamust oli eelnevalt avaldanud ka Mart Nutt. Nii sündiski ettepanek otsuse eelnõu 552 esimesel lugemisel tagasi lükata. Enne oli konsensusega vastu võetud ettepanek eelnõu tänasesse päevakorda võtta ja määrata ettekandjaks teie ees seisja. Tagasilükkamise poolt hääletas 5 komisjoni liiget, vastu oli 2, erapooletuid 3. Poolt olid Marko Pomerants, Mart Nutt, Rein Randver, Mihhail Korb ja Arto Aas. Vastu olid Henn Põlluaas Jaak Madisoni asendusliikmena ja Helmut Hallemaa. Erapooletuks jäid Jüri Adams, Lauri Luik ja Kalle Laanet. Aitäh!

12:53 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Helmut Hallemaa! Avan läbirääkimised. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Tarmo Kruusimäe. Palun!

12:53 Tarmo Kruusimäe

Hea Riigikogu esimees! Head rahvasaadikud! Mina püüan üldjuhul tegutseda tulemuspõhiselt. Mina soovingi seda, et me vaataksime ajaloo hallidele laikudele julgelt otsa ja annaksime täna, nii palju, kui meil seda kõige paremat teadmist on, ka omapoolse hinnangu. Täna on hea öelda, et sada aastat me oleme käsitlenud vabadussõjas osalenuid justkui halbu inimesi, samas me ei ole käsitlenud neid väga halbade inimestena. Läheme praegu ühe lihtsa näite juurde. Me soovime püsti panna ausamba Eesti riigi rajajale, vabadussõja ühele juhile president Konstantin Pätsile ja räägime tema hilisematest tegudest. Me ei suuda keskenduda ainult sellele momendile, kui 28. novembril pöörutas Päts vastu lauda ja ütles: "Hakkame vastu!" See oli see oluline moment.

Praegu me aga räägime inimestest, kes osalesid vabadussõjas, tulid ära, organiseerusid ja kes 1933. aastal tegid põhiseaduse kohta äärmiselt palju ettepanekuid. Aga me jätame arvestamata, et nii nagu olid tolleaegsetel sotsidel võimlemisrühmad, olid vabadussõjalastel omad löögisalgad, kes omavahel tänavatel pusklesid. Seega, ükskõik kui hea võis olla kellegi eesmärk, on alati mängus ka tilk tõrva. Mina ei saa selle otsuse puhul nõustuda sellega, et me käsitleme kaitseseisukorra kehtestamist, mis tuli ju 1934. aastal jõustunud põhiseadusest, praegu riigipöördena. Jah, ma panin enda käe eelnõule alla,

sest minu arvates sellega tuleb tegeleda. Ma tean, et kolm korda on seda alustatud ja tagajärg on olnud lihtsalt laupkokkupõrge. Kuskile edasi pole jõutud. See küsimus tuleks seega lahendada mingil määral teistmoodi. Selleks on meil aga siin saalis vaja leida konsensus.

Ma ei eksi, kui ma ütlen, et tänane Riigikogu on tänase Eesti nägu. Jah, ma tahaks öelda, et sada esimest aastat on olnud meie esivanemate nägu ja järgmised sada aastat on meie nägu ning igaühe panus on seepärast oluline. On kahju, kui me ei suuda kokkuleppele jõuda, kas riigi rajaja väärib mälestamist. Praegu on Eesti unikaalne Euroopa riik, kus puudub riigi rajajale mälestusmärk, küll aga on meil naaberriigi kunagisele presidendile bareljeef üles pandud.

Samas tahan täna siin saalis tunnustada Eesti Vabariigi Riigikogu, kes kuus aastat tagasi 14. veebruaril tunnustas kõiki, kes teise maailmasõja ajal *de facto* võitlesid Eesti iseseisvuse taastamise eest vabadusvõitlejatena. Võib-olla me peaksime alustama nüüd tagasiteed teisest maailmasõjast kuni vabadussõjani. Minu ettepanek on, et alustame Eesti riigi tunnustamisest ja jõuame 1933. ja 1934. aastasse.

Jah, ma olen enda erakonnakaaslastega rääkinud õiguslikest aspektidest. Nendest ongi keeruline mööda minna.

Ma palun lisaaega!

12:57 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

12:57 Tarmo Kruusimäe

Ehk siis: kas 1934. aastal hobusevaras ei olnud hobusevaras? Meil on kahtlused, et said teoks fabritseeritud kohtuotsused. Samas, ajalugu on tõlgendamise kunst. Väga võimalik, et paljude puhul olid otsused fabritseeritud, aga võimalik ka, et keegi andis valeandmeid, valeütlusi. Samuti vahest mõni käremeelsem vabadussõjalane kutsuski üles relvastatult riigivõimu pöörama, kuigi see keskorganisatsiooni põhimõtetega ei olnud võib-olla kooskõlas. Selleks, et mitte heita varju Eesti Vabariigi sellele perioodile, aastatele 1934–1940, ei saa me öelda, et kõik selle aja otsused olid ebademokraatlikud. Väga paljud EKRE inimesed on öelnud, et 1938. aasta põhiseadus oli üks hea seadus, kuigi see sedasama retoorikat silmas pidades oli ju ebademokraatlikult vastu võetud. Ühesõnaga, on väga palju küsimusi. Ma ei taha sellel teemal arutledes demagoogitseda. Nimetan lihtsalt üksikuid aspekte, lähenedes asjale ka kuskilt mujalt. Kas siis 1934. aastal Eesti Vabariigi kohtud ei suutnudki adekvaatseid otsuseid langetada? Selliselt laupkokkupõrkes vastu seina joostes, ühele ja samale asjale kitsalt lähenedes me edu ei saavuta.

Mehed! Ma kirjutasin alla ainult sellepärast, et ma pean lugu kõikidest nendest meestest, kes andsid vabadussõjas oma parima, et me saaksime eluga edasi minna ja asjad ära tehtud. Osa neist ohverdas oma elu. Ma ei usu, et me selles Riigikogu koosseisus selle ära teeme, aga ehk teeb järgmine, kes valitakse. See on juba suur samm, et selles koosseisus see teema üles tõsteti. Paneme pead kokku, siin saalis on päris palju häid ja nutikaid inimesi! Kui me otse minna ei saa, siis saame mindud ringiga. Minu jaoks eesmärk pühitseb abinõu, ja ma tahan seda tulemust. Sellepärast ma siit puldist tahangi öelda, et meie siin seda konsensust ei saavuta, aga järgmine Riigikogu koosseis, kes te ka pole, teie võtke see endale südameasjaks! Järgmised sada aastat on meie nägu! Aitäh!

13:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Täna istung on lõppenud. Kohtume täiskogus esmaspäeval.

Istungi lõpp kell 13.00.